National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

VABA EESTLANE

Second class mail registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 69 (3086) XXXIII aastakäik

Teisipäeval, 18. septembril 1984 — Tuesday, September 18, 1984

Üksiknumbri hind 70 centi

Paavst vallutas kanadalaste südamed

Toronto ajaloo suurim rahvakogunemine

Paavst Johannes Paulus II külaskäik Torontosse toimus linna ajaloo suurima rahvakogunemisena, millest mõnede arvates Downsview'i lennuväljal peetavast vabaõhumissast võttis osa kuni pool miljonit inimest. Üks Toronto ajaleht iseloomustas seda rohkem emotsionaalse sündmusena kui just religioosse kogemusena.

Paavst jõudis möödunud reedel veidi pärast keskpäeva Toronto lennuväljale, kust viidi läbi linna raekoja juurde, kus ta siiütas rahutule. Tänavad olid palistatud kümnete tuhandete inimestega, helistati kirikukelli ja mitmed rahvused esinesid tänavail; eestlasi esindasid Kalev-Estienne võimlejad. Sealt liiguti edasi St. Michaeli katedraali katoliku vaimulikele ettenähtud missale ja sealt uuesti edasi St. Pauli katedraali, kus toimus ökumeenilise iseloomuga missa.

Õhtul oli CNE staadionil poolakate poolt korraldatud vastuvõtt nende rahvusest paavstile,

mis kujunes rahvuslikuks meeleavalduseks, millest ka paavst ise ilmse heameelega osa võttis ja kus ta kõneles kogu õhtu jooksul ainult poola keeles.

Osavõtjaid oli 55.000, esinesid 1500-liikmeline ühendkoor, skautlike noorte koorid ja rahvatantsijad; viimaste värviküllastel rahvarõivastel peatusid eriti ulatuslikult TV-kaamerad.

Paavst rõhutas oma kõnes Solidaarsuse liikumise tähtsust Poolas, aga ka katoliku kiriku osa poola kultuuri säilitamisel läbi aegade, nagu seda on kirik teinud Quebecis prantsuse kultuuri elavana hoidmisel.

Järgmisel hommikul oli paavst juba varakult Torontost ca 150 km kaugusel Midlandis, kunagiste märtrite mälestuspaigas. Indiaanlaste Huronias tervitasid teda 80.000 vaimustatud inimest. Paavst kinnitas lähedal asuvat indiaanlaste keskust. Umbes 1100 indiaanlast olid tema tervitajate hulgas.

Paavst soovitas, et indiaanlased säilitaksid oma väärtusi, kuna ta ütles end olevat sügavalt mõjutatud indiaanlaste vaimsest ja eetilisest suhtumisest ellu.

Pealelõunat toodi ta helikopteriga Toroto põhjaosa eeslinna Downsview'isse, kuhu juba hommikust peale oli hakanud kogunema rahvamass, mille üldarvu arvestatakse 500.000 lähedale. Inimesi oli saabunud kaugemalt bussidega. Rahvamassis suri üks ameeriklane südameataki tõttu, vähemalt paarkümmend viidi haiglasse ja 309-le anti väiksemat esmaabi kohapeal. Väljakul oli ruumi ettenähtud 1,1 miljonile inimesele, aga vilu ilma tõttu pidasid paljud sobivamaks jälgida sündmust TV kaudu.

Oma läkituses paavst Johannes Paulus II avaldas üleskutse töölistele ja ärijuhtidele,

et nad ei laseks end orjastada tehnoloogia läbi, vaid kasutaksid seda oma teenimiseks.

Paavst tervitas kohalolijaid etnilisi rahvusgruppe nende keeltes, mis andis missale väga värviküllase mitmerahvuselise iseloomu.

Paavst andis igal pool inimeste hulgas liikudes eriti tähelepanu lastele, nende päid silitades ja neid õnnistades. Need eraviisilised ja lähedase kontaktiga tervitused võtsid nii palju aega, et ta oli alati oma ajatabelis järel.

Downsview'ist sõitis ta kiiresti veel Unionvillesse,

kus õnnistas ehitamisel oleva 15-miljonilise slovakkide katedraali nurgakivi,

aga kus ta kõneles pikemalt slovakkide kuulumisest katoliku kirikusse.

Järgmisel hommikul lendas ta Winnipegi, kus esimese missa pidas ukrainlaste kirikus, teise esilinnaosas asuvas kirikus ja suurem vabaõhumissa linnast väljas asuvale platsile ehitatud altari juures. Winnipegis on palju katoliiklasi, kuna seal on elukoha leidnud kanada prantslased, ukrainlased, aga ka itaallased. Ka siin oli etniliste rahvuste kohaloleku iseloomu ja paavst kasutas oma keelteoskust neile nende keeles tänu avaldamiseks.

Sealt jätkus lend Edmontonisse.

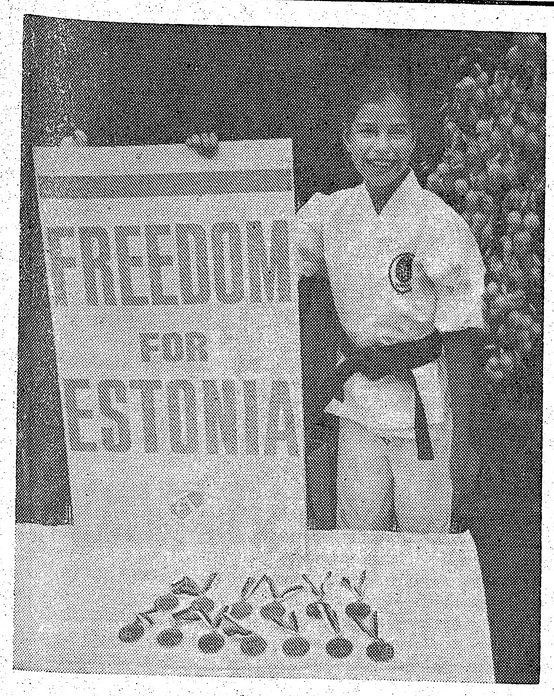

8-aastane Anna Cimson-Kallas Toronto noorte spordivõistlusel võidetud 13 medaliga: 6 kuldmedalit kergejõustikus ja 6 kuldmedalit ning üks hõbemedal ujumises. Tagapõhjal plakat, mida ta kandis Eestile vabadusnõude rongkäigus, olles karate riietuses sini-must-valge värvidega varukal ja kandes karate kõige kõrgema taseme tunnusmärki: musta vööd. Anna on teadaolevalt kõige noorem musta vöö omanik maailmas. Nähtavasti sel põhjusel otsis ta omal algatusel üles peale paraadi seal olnud aukülalise Ontario kohtuminister Roy McMurtry.

Poola saadab dissidendid maalt välja

VARSSAVI — Poola kommunistlik valitsus olevat uurimas legaalseid teid oma poliitiliste dissidentide eksiili saatmiseks, ütles üks valitsuse ametnik. Informeeritud allikaist öeldi, et Solidaarsuse juht Lech Walesa võib olla nende hulgas, kes saadetakse maalt välja. Valitsuse esindaja Jarzy Urban ei nimetanud siiski nimeliselt kedagi ja võivat olla, et see ametlik teade oleks helgeks hoiatuseks antud Solidaarsuse ametiühingu aktivistidele.

Rünnati õlilaevu

MANAMA — Täislaadungiga hiigeltanklaev sai tabamuse Pärsia lahes Iraagi poolt tulistatud Exocet raketi poolt, milliseid Iraak sai hiljuti Prantsusmaalt. 250.000-tonnise tanklaeva juht kapten Tadéusz Gapinski ütles, et 32-liikmeline meeskond ei saanud vigastada, ka mitte laeva last ja laev liikus omal jõul sõjaohtlikust piirkonnast välja remontimiseks ja tekonna jätkamiseks Jaapanisse.

Iraagi sõjalised esindajad on teatanud veel teistegi laevade tabamisest Kharg saare juures. Iraagi rünnakud on teostatud eesmärgil, et nendega sundida Iraani rahuläbirääkimisele ja sõja lõpetamisele.

Gromõko kohtub Reaganiga ja Shultziga

WASHINGTON — USA välisminister George Shultz ja N. Liidu välisminister Andrei Gromõko kohtuvad 26. septembril New Yorgis, kus mõlemad võtavad osa ÜRO peaassambleest.

Gromõko puudus möödunud aastal ÜRO istungilt pärast seda, kui USA kritiseeris nende maad Korea reisilennuki allatulistamise pärast 1. septembril 1983, ega võimaldanud N. Liidu lennukil New Yorgis maanduda.

Kahe välisministri kohtumine toimub kaks päeva pärast president Reagani kõnet avaistugil

ja on esimene kahe suurriigi kõrgemate ametnike kohtumine pärast enam kui aastast vaheaega.

President Reagan kohtub Gromõkoga 28. septembril Valges Majas ja on esimene kõrgel tasemel olev kontakt, millega tahetakse vähendad pinget kahe riigi vahel. See on olnud väga pingeline, kuigi USA on jätkanud oma kaubanduslikku suhtlemist.

Eesti põgenikepaar ajakirjanduse tulipunktis

Rootsi pressi tähelepanu eestlastele suurem kui kunagi varem

STOKHOLM (Vaba Eestlase kaastööliselt) — Nõukogude Eesti kohtuministeeriumi kõrgema ametniku Valdo Randpere ja tema poplauljast abikaasa Leila Milleri ärahüppamine möödunud kuu lõpul vallandas Rootsi ajakirjanduses eesti „palaviku". Kõik suuremad ajalehed tõid fotodega illustreeritud kirjutised esiküljedl ja tähtsamate päevauudiste seas. Suurt tähelepanu osutasid Stokholmi Eesti Majas peetud pressikonverentsile ka inglise, hollandi ja lääne-saksa ajalehed. Rootsi suurlehtede eeskujul kirjutasid ärahüppajatest ka kõik provintsi- ja kohalikud lehed. Propagandaliselt ületasid kirjutised peaaegu ESTO-80 ajal ilmunu.

Avaldatud informatsiooni aluseks oli kõikidel lehtedel Eesti Maja pressikonverentsil antud intervjuud, erinedes kirjutiste pikkuse ja pildimaterjali rohkuse poolest. „Dagens Nyheter" tõi oma 23. augusti numbri esiküljel suure foto pressikonverentsist ja jatkas kirjutist päevauudiste leheküljel, kus oli pilt põgenikepaarist rootsi politseiauto taustal.

Kirjutise autor soomlane Osmo Vatanen nimetas, et komparteisse astumine oli Randperel üks põgenemise ettevalmistusi — võimude usalduse võitmine. Partei ei ole populaarne, eestlastele on venelane ja kommunism samad mõisted.

„Svenska Dagbladet" avaldas esiküljel pildi ja pealkirjastas kirjutise „Põgenemist kavandati kaks aastat". Ajalehe suureformaadiline leheküig sees kandis pealkirja „Eestlased nõuavad oma last". Leila Miller jutustas „Dagbladeti" es. dajale Häkan Bergströmile om tegevusest estraadilauljana Eestis. Laulude valik esinemistel oli talle ette kirjutatud ja 40 prots. neist tuli esitada vene keeles. Arahi. ajad ütlesid, et neil on tunne, na. jälitaks neid ka Stokholmis KGB agendid.

„Göteborgs Tidningen" avaldas paarist suure pildi ja teise Leila Millerist mikrofoniga laulmas Rootsi TV-s toimunud esinemisel.

Intervjueerija Thomas Westlind küsis Leila Millerilt esinemise muljeid ja kavatsust jatkata poplaulja karjääri ka Rootsis. Õhtuleht „Kvällpostenis" kirjutab eestlane Andres Küng põgenikest kahel leheküljel ja käsitles asja kõige aktuaalsemalt ja väga poliitiliselt. Kirjutise juures on paar politseiauto taustal ja mõlemate portreed. Küngi artiklite pealkirjad on „Nõukogud on juba alustanud mustamist" ja „Maha jäänud lapse väljanõudmine". Teatavasti on nõukogude propagnda Randperet, kes kodumaalt lahkus usaldusväärse kõrge funktsionäärina, juba nimetanud kurjategijaks ja märgib, et Leila olevat kergete elukommetega. Abielupaari väike tütar Kaisa, kes jäi koju vanaema hoole alla, tahetakse ära võtta ja panna riiklikku kasvatusmajja. Küng märgib oma kirjutises ka seda tähelepanu, mida põgenikele on osutanud inglise, hollandi ja rootsi TV-d.

Kõige puudulikumalt käsitles eestlaste põgenemist ja pressikonverentsi Stokholmi „Aftonbladet".

Avaldades väikese Kaisa pildi, ütleb ajaleht, et laps olevat jäänud maha Lätti. „Aftonbladeti" Robert Hartmanil on puudulik koolihariidus, sest ta mainib oma kirjutises pidevalt Lätimaad, mille pealinn on Tallinn.

Eesti põgenikepaarile osutatud suure tähelepanu kaugema tagapõhja moodustavad kahtlemata Rootsi ja Vene praegused vahekorrad. Pärast korduvat allveelaevade aktiivsust Rootsi territoriaalvetes jälitas nõukogude sõjalennuk hiljuti Rootsi reisilennukit. Venelaste terrorivõtted kajastuvad rootsi ajakirjanduse hoiakus. Põgenikud ise — Valdo Randpere ja Leila Miller on noored meeldivad inimesed.

Leila on ilus naine, pealegi lauljatar — niisugustele inimestele avab ajakirjandus kogu maailmas meelsasti oma leheküljed.

Hinnates ärahüppamise ja pressikonverentsiga ühenduses ilmunud kirjutisi Eesti välisvõitluse seisukohalt, on meil põhjus tõsist rõõmu tunda — need on just nagu tehtud meie jaoks.

Oodatakse Reagani suurt võitu

WASHINGTON — Ühendriikides viimasel ajal korraldatud ringküsimuste põhjal saavutab president Reagan novembris toimuvatel presidendivalimistel nii suure valimisvõidu mida võib võrrelda maalibisemisega. Ringküsimuse põhjal toetab valijaskond Reaganit kõigis osariikides ning praegune president saab valijaskonnalt 56 protsendilise toetuse, kuna demokraatide kandidaati Mondale'i pooldab ainult 40 protsenti valijatest. Presidendi kandidaatide valimiskampaania kõnede peateemaks viimasel ajal on olnud majanduslikud küsimused. Mondale propageerib maksude tõstmist, mis aitaks vähendada tohutut puudujääki riigi eelarves kuid Reagani väljenduste kohaselt kasutab ta maksude tõstmist ainult kõige viimase hädaabnõuna.

Suur-Toronto õpilaste arv väheneb

Metropolitan Toronto õpilaste arv vähenes alanud kooliaastal ja ametnike arvates olevat sama nähe ka järgmistel viiel aastal. Kõige suurem kahanemine on eeslinna koolides. Kooli alguses oli tänavu 7000 õpilast vähem. Samal ajal katoliiklikes erakoolides õpilaste arv on näidanud väikest juurdekasvu. 1983. aasta septembris alustasid kooli 286.500, tänavu 279.400 õpilast.

Tshernenko jälle haiglas

BONN — Lääne Saksamaal ilmuv ajaleht „DieWelt" kirjutas, et N. Liidu juht Konstantin Tshernenko oli nii väsinud oma televisioonis esinemisel 5. septembril, et ta jäi haigeks ega ei saa enam oma kohustusi täita. Moskvast saadud teateil 72-aastane Tshernenko on pidanud saama meditsiinilist ravi pärast seda kui ta läks Kremlisse tseremooniale, kus austati N. Liidu kosmonaute. See oli tema esimene avalik esinemine pärast 13. juulit.

Massimeedia tähelepanu Eestile

Valdo Randpere a tema abikaasa põgenemine tõmbenumbriks

Eesti kõrgema funktsionääri Valdo Randpere ja tema naise põgenemine Rootsi on jällegi juhtinud maailma massimeedia tähelepanu olukorrale Nõuk. Eestis lisaks hiljutistele Moskva ähvardustele Eesti juhtkonnale.

Briti „BBC Radio 4" „Foreign Correspondents" saates kuulsime hiljuti ülevaate Eestist ja eriti Tallinnast.

Tutvustanud üldjoontes Eesti asukohta ja ajalugu kõneles korrespondent, et 1,5 miljonist elanikust Eestis on 40% venelased ja kolmandik kogu rahvast elab Tallinnas.

Kiites Tallinna üldist puhtust ja vanalinna restaureerimist, lisas kõneleja, et pidevalt ehitatakse uusi majablokke sisserännanud venelaste majutamiseks.

Tallinna (Muuga) ehitusel olev suursadam kujunevat suuruselt kolmandaks N. Liidus Vladivostoki ja Odesse järele. Karta on rohkete sissetoodud vene ehitustööliste alatiseks Eestisse jäämist.

Lääne diplomaadid ei taha külastada Eestit, kartes et sellega võivad N. Liidu valitsusele anda arvamuse, et nad sellega tunnustavad Eesti annekteerimist.

Ometi olevat keegi Itaalia minister külastanud ühte itaalia ooperit Tallinna „Estonias", kuulda saades et see ooper olnud väga hästi lavastatud.

Eestlased olla üldiselt kõik väga melanhoolsed, leidis BBC korrespondent kes arvas selle põhjuseks eestlaste mitmeid sajandeid kestnud võõra võimu all elamise ja lühikese õitsva iseseisvuse kaotamise. Suurenev venestamise surve on eriti murettekitav.

Ka Ameerika ajalehed osutavad N. Eestile suurenevat tähelepanu.

Vaatamata rahvuslikule vastupanule, on Eesti sovietiseeritud nagu kogu N. Liit.

Seal on sama puudus toitainetest ja tarbekaupadest nagu kõikjal N. Liidus, sama poliitiline- ja sotsiaalne süsteem.

Vahe on vaid selles, et vene keel on veel teine, mitte esimene keel ja selle kasutamist eestlasd põlgavad.

N. Liidu peaministri abi suri südameataki tagajärjel

IDA-BERLIIN — N. Liidu peaministri abi 69-aastane Leonid Kostandov, kes on olnud kriitiline Ida-Saksamaa vastu, et sel on majanduslikke sidmeid Lääne-Saksamaaga, suri südameataki tagajärjel 5. septembril kui ta külastas Leipzigi internatsionaalset näitusmessi.

Kostandov mängis tähtsat rolli Varssavi pakti riikide seisukohavõttude kujundamisel Ida-Saksamaa majanduslike sidemete kujunemisel Bonniga, andes pika intervjuu, hoiatades majandusliku olenevuse eest Läänega. Ida-Saksamaa kommunistliku partei ajaleht „Neues Deutschland" avaldas leheküljelise artikli Kostandovist, mis kutsus üles lähemaks koostööks Ida-Saksamaa ja N. Liidu bloki riikide ühiskondi. Ta tegi ettepaneku laiema võimu andmiseks ühisele majandusliku koostöö komiteele.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aasta $51.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $65.—, poolaastas $35.— ja veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 70 c. — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD üks toll ühel veerul: kuulutuste küljel $4.75, tekstis $5.—, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

Septembris tähistavad eestlased oma kurva saatuse 40-ndat aastapäeva, kui tuli põgeneda idast läheneva punaarmee eest. Ülal võte Tiiu Soometi filmist „Estonians: For The Record", kus näidatakse vanemat naist jätmas oma kodumaad Saksamaale suunduvale laevale asudes.

Foto: ESTO-FILM

40 aastat võõrsil

Nüüd on möödunud 40 aastat nendest saatuslikest septembrikuu päevadest, mil kümned tuhanded eestlased olid sunnitud oma kodumaa maha jätma ning alustama riskantset põgenemisteekonda võõrsile. Otsuse tegemine selle sammu astumiseks oli raske, kuna ükski inimene ei taha kergel käel oma kodumaad ja rahvast maha jätta ja tundmatule tulevikule vastu minna. Kuid põhjused põgenemiseks olid ülekoormatult kaaluvad: nõukogude punaarmee hordid tungisid taas üle piiri Eestisse ning tuhandetel eestlastel tuli otsustada — kas riskida Läänemerel võimaliku külma hauaga või veeta oma ülejäänud elupäevad Siberi sunnitöölaagrites. Nagu hilisemad sündmused ja suured eesti rahva küüditamisoperatsioonid näitasid ja kinnitasid, talitasid põgenemisteekonnale asunud inimesed õieti ja paljud nendest, kes nelikümmend aastat tagasi otsustasid kodumaale jääda, leiavad nüüd, et nad tegid valeotsuse.

Need olid dramaatilised ja sündmusterohked päevad kui eesti-saksa rinne hakkas sügisel 40 aasta eest punaarmee ülekaalukate jõudude survel ja sakslaste taandumisel lõplikult kärisema. Rinde tegeliku olukorra kohta puudus täpne informatsioon, mida aitas segada ja tumestada laialt levitatud n.n. kolmanda võimaluse versioon, kuid eesti rahvas aimas siiski oma südames, et Eesti saatus on otsustatud ning meie põline kodumaa langeb taas idast ründava vaenlase küüsi, kelle kaugemaks eesmärgiks on eesti rahva täielik hävitamine ja Läänemere rannikualade liitmine lõplikult Venemaa külge.

Põgenemine toimus peamiselt mereteed kaudu: kellel oli sidemeid ja võimalusi — need siirdusid väikestes paatides ja rannasõidu kaljastel Rootsi, kuid suurem põgenikevool valgus saksa laevadel Saksamaale. Paljudele kujunes saatuslikuks sügisestest tormidest vihaseks piitsutatud Läänemeri, mis hävitas armutult väikeseid ja halvasti varustatud ning ülekoormatud paate, kuid tormise mere kõrval nõudsid palju inimohvreid ka vene allveelaevad ja lennukid, mis hävitasid mitu suurt Saksa transportlaeva, mille pardal olid eesti põgenikud. Keegi ei tea kui palju eestlasi sellel piinarikkal põgenemisteekonnal hukkus, kuid kindlasti ei ole siin tegemist kümnete vaid sadade, võibolla isegi tuhandete inimestega.

Paljude analüüside ja vaatluste kohaselt olnuks põgenike arv kindlasti palju suurem kui rinne Eestis ei oleks nii kiiresti kokku varisenud ja rahvale oleks sündmuste kohta antud täpset informatsiooni. Neid inimesi oli palju, kes jäid meeleheites Läänemere rannikul maha, kuna neil puudusid laevad ja paadid merele minemiseks ja punaarmee tankid jõudsid enne kohale kui nad suutsid kaootilises olukorras pääsemise võimalusi otsida või organiseerida.

Millisele seisukohale peaksime nüüd, neljakümne aasta möödudes suure põgenemise hindamisel asuma? Kas oli sellest eesti rahvale kasu või kahju kui kümned tuhanded inimesed Eestist põgenesid? Kas oleksid need inimesed suutnud midagi Eestile ja eesti rahvale anda kui punaarmee Eesti territooriumi vallutas ning seal kommunistlik rezhiim taas kehtestati,

Nendele küsimustele vastamiseks ei ole kaua vaja mõelda ja kaaluda. Põgenenud eestlaste kodumaale jäämine oleks mõeldav olnud ainult sel juhul kui meie maa oleks vallutanud võõras võim, kes oleks austanud inimõigusi ning poleks rakendanud rahva süstemaatiliseks hävitamiseks terrorisüsteemi. Põgenemine oli otse käsuks meie juhtkonnale ja intelligentsile, kuna eesti rahva hävitamisel oleks see osa rahvastiku koosseisust olnud vene kommunistide ja nende eesti käsilaste esimeseks märklauaks.

On arusaadav, et välismaale põgenenud aktiivne eestlaskond on kommunistlikuajakirjanduse alaliseks rünnaku objektiks, kuna Kremli poliitbüroo oleks palju meelsamini näinud nende inimeste hukkumist Siberi metsades ja soodes. Raev eesti pagulaskonna juhtkonna vastu kajastub eriti ilmselt kommunistlikus ajakirjanduses, kus 1944. aastal oma kodumaa maha jätnud eestlasi nimetatakske reeturiteks, kes olevat oma maa ja rahva hüljanud. Kommunistlikul ajakirjandusel ja partei juhtkonnal on piinlik tunnistada, et põgenenud eestlased ei hüljanud oma kodumaad ja rahvast vaid ebainimlikku ja meie rahvale vägivaldselt pealesurutud kommunistlikku terrorisüsteemi.

Kahtlemata häirib Moskvat eriti põgenikena välismaale saabunud eestlaste erakordne aktiivsus ja organiseerimisvõime võõrsil elujõulise eesti ühiskonna moodustamiseks ja eestluse alalhoidmiseks. Siin on loodud ja rajatud mitmepalgelised kultuurilised, seltskondlikud ja vabadusvõitluslikud organisatsioonid, eesti kogudused, koolid, ajalehed, Eesti Maja ja noorte suvelaagrid. Eestlaskonna koondamiseks ja ühendamiseks globaalses ulatuses on hakatud korraldama Ülemaailmseid Eesti Päevi, mis kultuuriliste ürituste kõrval hõlmavad ka rahvuspoliitilisi aktsioone ja tutvustavad meie rahvale tehtud ülekohut teistele rahvastele.

Eriti häirib Kremli juhtkonda ja selle eesti trabante vabas maailmas toimuv eesti vabadusvõitlus, mis paljastab vene okupatsioonijõudude tegevust ning nõuab Eestis inimõiguste taastamist ja eestlastele enesemääramisõiguse kindlustamist. Vabadusvõitluslik tegevus on Kremlis ja Tallinnas palju peavalu valmistanud eriti viimaste aastate jooksul, mil Ühendriikide välispoliitikat juhib president Ronald Reagan, kes on üks neid väheseid Lääneriikide mõjuvõimsaid juhte, kel on julgust kommunismi küünte vahele surutud rahvastele vabadust nõuda ja kes on tembeldanud kommunismi õelaks ja inimkonanle vaeulikuks süsteemiks.

Nüüd, kus me tähistame kodumaalt põgenemise 40. aastapäeva ja heidame põgusa pilgu tagasi käidud teele ja möödunud aastatele, on meil põhjust ütelda, et me oleme suuri raskusi läbi elanud, kuid me oleme head võistlust võidelnud. Paljud nendest, kes kodumaalt lahkusid elujõuliste inimestena, on meie hulgast kadunud kuid nad on andnud oma suure panuse meie ühiskonnale ja meie vabadusvõitlusele. Järgmisele aastakümnele vastu minnes, kus pealekasvanud generatsioonid asuvad meie rahvusgrupi elu juhtima, tarvitseb neil ainult heita pilku oma vanemate tööle ja tegevusele ning ammutada sealt inspiratsiooni eestluse viljelemiseks, ning vabadusvõitluse jatkamiseks.

K. A.

Ninasarviku partei oli tugevam kui kommunistid

Analüüsiv pilk äsja toimunud Kanada parlamendivalimistele

Äsja aset leidnud Kanada parlamendi valimiste tagajärgedest on ajakirjanduses ilmunud mitmesuguseid statistilisi ja muid ülevaateid. Need piirduvad aga peamiselt kolme poliitilises elus domineeriva parteiga ja unustavad väiksemad, millised pole seni Ottawas mingit osa etendanud. Isegi on ignoreeritud Kanada Kommunistlikku parteid, vaatamata, et partei toetuste suuruse järele järgneb vahetult kolmele esimesele.

See on üheks tingimuseks, mis teeb tarvilikuks partei käekäigu ja populaarsuse analüüsi, eriti äsjaste valimistulemuste taustal. Kahe siinse kommunistliku partei poolt (Communist Party of Canada ja Communist (Marxist-Leninist) Party), milliseid edaspidi on käsitletud üheskoos, oli esitanud üle maa kokku 53 kandidaati.

Nagu eelmistelgi valimistel, olid seekordki tulemused lausa ∗balad.

Kõik kandidaadid kaotasid sissemaksetud kautsjonid ja jäid ilma ka valitsuse poolt antavast valimiskampaania kulutuste hüvitustest. Partei sai kõigi kandidaatide kohta kokku 8124 häält. See, kõigi häälte summa oli väiksem kui oli vaja isegi ühe parlamendiliikme läbivimiseks.

Võime arvata, et partei ja kandidaadid oleks kantud ränga majandusliku kaotuse puhul jäänud kauaks paralüseerituks. Seda aga ei ole märgata.

Sissetulek mitmesugustest allikatest on pidev ja küllaltki suur igapäevasteks väljaminekuteks ning piisav ka edaspidiste taoliste avantüüride ettevõtmiseks.

Föderaalse valimisbüroo (Election Canada) statistika põhjal oli 1983. aastal Kanada Kommunistlik Partei oma ligi 1 milj. dollarilise toetussummade sissetulekuga neljandal kohal (konservatiivid — 14 milj., NDP — 8.5 milj. ja liberaalid 7.25 milj. dollarit). See tähendab, et kommunistlikul parteil oli iga esitatud kandidaadi või valimisringkonna kohta kasutada ligi $17.000, kaugelt palju rohkem kui suurel hulgal edukatel kandidaatidel. Toetussummast saadud häälte arvule jagades selgub, et kommunistidel maksis iga üksiku hääle võitmine $120,00. Kõigil teistel parteidel kulus selleks aga murdosa, ainult mõningad sendid.

Võrdluseks võiks tuua Rhino (ninasarviku) partei, kellel polnud mingit poliitilist programmi ja kelle eesmärk on olnud poliitilise protsessi parodeerimine, selle üle naljaheitmine.

Rhino partei toetused 1983. a. kohta olid kokku vaid $100,00. Partei pani üleriigiliselt välja 87 kandidaati, kes kõik kokku said 99.530 häält, ehk keskmiselt 1157 kandidaadi kohta. Kommunistliku partei keskmine oli selle vastu aga ainult 153 häält kandidaadi kohta. Siinjuures on huvitav märkida, et Willem Kashtan, kommunistliku partei juht, sai töölisrikkas valimispiirkonnas ainult 186 häält.

Eelnevast selgub, et naljapartei oli ligikaudu 7,5 korda populaarsem kui paradiisi tõotav partei. Kui ninasarvikutel oleks propagandaks ja organiseerimiseks kasutada sama palju raha kui kommunistidel, siis peaks neil olema väljavaateid järgnevatel valimistel enamuse saamiseks ja valitsuse moodustamiseks. (Küll oleks siis nalja!)

Seda aga ei juhtu. Selleks on kanadalased küllaltki kaine mõistusega. Samadel kaalutlustel ei juhtu, et kommunistlik partei demokraatlikul teel võimule tuleks.

Kuna Rhino partei ei esinda mingit vägivaldset ega resolutsioonilist jõudu, siis võimu haaramiseks hädaohtu sealt poolt ei ole.

Lugu on aga hoopis tõsisem kui arvestada kommunistide mentaliteediga ja nende teooriatega. Kuigi hääled, mida kommunistid äsjastel ja ka varasematel valimistel said, moodustavad vaid ca 5/100 ühest protsendist hääleõiguslike arvust, ei tähenda see, et nad sellest oleks heidutatud. Ja isegi see fakt, et valdavam osa 16 miljonist valijast kuuluvad tööliskonda ja otsustavalt hülgasid kommunistlikud kandidaadid ning partei, ei põhjusta nende juures mingit meelemuutust ega ümberhindamist.

Kommunistlik õõnestustöö käib endiselt edasi. Seda toetavad suured summad väljastpoolt, kas otse Nõukogude valitsuselt või siis MOPR-ilt, Rahvusvahelise Revolutsioonivõitlejate Abistamise organisatsioonil,

kuhu iga nõukogude kodanik on „vabatahtlikult" sunnitud teatud osa oma palgast andma. Samuti voolab riiklikul toetusel kommunistlikku propagandakirjandust takistamata üle piiri ja seda jagatakse siin suurel hulgal kas tasuta või minimaalse hinna eest.

Pole võimatu, et võimu vägivaldseks ülevõtmiseks isegi relvi sisse veetakse.

Kanada valimistulemused ei tohi suigutada meid mõnusasse soovunelmate riiki ega süvendada arvamist nagu oleks kommunistid kõrvale kaldunud oma kivistunud doktriinist ning hakanud nihkuma demokraatia teele. Meil tuleb vaid meenutada veriseid võitlusi Afganistanis, Etioopias ja mujal, kuhu sovjetid tahavad kanda kinnitada ja hegemooniat laiendada.

L. Koobas

Eesti Balti ajaloopäeval

Analüüs ja ülevaade 1. detsembri mässukatsest

STOKHOLM (EPL) — 37. balti ajaloopäevadel mai kuus Göttingenis esines prof. Hain Rebas (Kiel) ettekandega kommunistide 1. detsembri riigipöördekatse kohta, kirjeldades üksikasjaliselt selle kulgu. Pärast riigipöördekatset kuulutati välja kaitseseisukord, moodustati laiale koalitsioonile tuginev valitsus ja loodi uuesti vahepeal likvideeritud Kaitseliit soome eeskujul. Eriti tähelepanuväärne oli kindral Laidoneri panus mässukatse likvideerimisel.

Prof. Rebas väitis, et kommunistide väide „eesti proletaarlaste sangarliku mässu" kohta ei pea paika. Tallinna proletariaat ei võtnud mässust osa, mingit „massilist toetust" riigipöördekatse ei saanud.

Üldse on raske teostada uurimusi idaruumis", kuna allikmaterjalid on kättesaamatud.

Martin Hagen Göttingenist käsitles Prantsusmaa poliitikat Baltikumi ruumis aastail 1919—1920. See poliitika oli väga kõikuv ega arvestanud oma iseseisvust taotlevate eestlaste ja lätlaste tugeva sisemise jõuga ega reaalsete teguritega selles ruumis.

Liiga kaua toetati ka vene „valgeid".

Prantsusmaa kaotas — vastupidi Inglismaale — oma poliitilise mõju Baltikumis ja keskendas oma poliitika Rumeeniale ja Poolale.

Dr. Michaele Ehm Münsterist andis põhjaliku ülevaate Baltikumi kolhoseerimisest koos küüditamisaktsiooniga.

Kommentaarid

Euroopa hargneb?

Mehed Kremlis, mitmete müüride taga, on pidanud sel aastal kogema sakslaste seas nähteid, millised kokku- ja lahkuarvatuna, niiöelda komputeriseerituna, vihjavad varjatud pulbitsemisele, mis pole enam täies kooskõlas Kremli sihtidega.

Nõukogud nägid meeldeldi, et ida-sakslased müüsid oma inimesi kalli valuuta eest. Neile meeldis ühtlasi, et Ida sai laene ja kaupu Läänelt, sest osa saagist voolas kui jõekene allamäge — Moskva suunas. Kuid kahe vennasriigi juhtide vastastikused külastamised ja lepingute sõlmimised pidanuks sündima Moskva kontrolli all ja sealsed jutud täht-täheliselt ainult ‚suurvenna' plaanide ja soovide kohaselt.

Üks suuri küsimusi on kahe Saksamaa ühendamine. Seda mõtet on korduvalt keerutatud ja senini on see olnud Moskvale meelepärane teema. Mitte enam!

Saksamaa on Euroopa süda. Ühendamine lõpetaks ameeriklaste mõju ja NATO variseks kokku. Kuid Saksamaa on ühtlasi ka Nõukogude sateliitide tugisammas. Otse tema kõrval on tshehhid ja tüli-kad poolakad. Ungari on vaikne, kuid sügav vesi. Rumeenia on kõõrdvaataja. Ja (et tu Brute!), isegi Bulgaaria silmad on sihitud lääne poole!

Nõukogud kardavad, et Saksamaade ühendamine praegu, võib tuua raskeid probleeme Kesk-Euroopas — nõukogude võimu kahanemist või isegi rebenemist.

Septembrikuul pidi toimuma Ida-Saksamaa juhi Erich Honeckeri külaskäik Lääna-Saksamaale. Kavas oli ettenähtud laiendatud immigratsiooni küsimused ja DM 900.— laenu käendamine Ida-Saksamaale. Kuid küllap seal oli teisigi tähtsaid plaane, mida ametlikus kavas ei näidatud. Salatsemine ei meeldinud sugugi Moskvale ja Honecker oli sunnitud Kremli survel oma sõidust loobuma.

Mida arvata sellest, et viimaseil aastail on Ungari, Poola ja Tshehhi ajalehed korduvalt ignoreerinud PRAWDA juhtartiklite äratrükkimist ja mõnikord esitanud oma juhtkirju, mis on hoopis kõikuva meelsusega?

Mida arvata sellest, et kõik satelliidid soovivad tihedamaid sidemeid Läänega, ilma „suurvenna" kontrollita? Peale Rumeenia, näitas ka Ungari televisioon ärakeelatud Los Angelesi Olümpiamängude ilu ja au.

Ja mida arvata sellest, et hiljuti on külastanud Ungarit — Ameerika asepresident G. Bush, Saksa kantsler H. Kohl, Briti peaminister M. Thatcher, Prantsuse president F. Mitterand ja Itaalia peaminister B. Craxi? Ungari diktaator Janos Kadar on lubanud sel sügisel alustada vastuvisiitidega, ‚suurvennalt' luba küsimata!.

☆

Muudatused sõja lõpust, nelja aastakümne jooksul, on olnud mõjuvad. Sõja lõpul, 15-aastane Hitleri noor, on tänapäeval vana mees ja omakorda 15-aastase poisi vanaisa.

Pärast sõja lõppu, idapoolne Hitlerjugend suunati kohe pioneeriks või kohaldati sõjaväe distsipliini alla. Munder ja marssimine jätkus, mis on sakslastele nii omane. Tänapäeval on sealne, 15-aastane poiss punane pioneer, tulevane noorkommunist, kes uhkelt marsib Berliini tänavail, vene muusika taktis.

Pärast sõja lõppu, läänepoolne Hitlerjugend saadeti põlualustena laiali. Läänepool teostati tohutu ajudepesemine. Nürnbergi Kohus on maailma kõige suurem ÜLEKOHUS, kuna kohtunike süü polnud väiksem, kui kohtualuste süü. Seal kohtus hävitati sakslaste uhkus. Sealt peale algas sakslastele rahvusliku süü ja alaväärsuse tunde sisse-süstimine, mis läänepool müüri USA okupatsioonijõudude poolt traagilise äärmuseni viidi. Tänapäeval 15-aastane poiss jõlgub aastatelt pisut vanemate lõngustega nn. Grüne'de sabas, kus ta üks-kõik-mille-vastu protesteerib ja politseinikke kividega pillub.

☆

(Järg lk. 8)

Põgenikud saksa televisioonis

Venestamine peamiseks Eestist põgenemise põhjuseks

BONN (EPL) — Saksa TV andis edasi „ZDF-Magazin" raames kümneminutilise intervjuu Eestist põgenenud abielupaar Randperega. Küsitlejaks oli Eestis s;ndinud dr. Bernd Nielsen-Stockeby, kes tegutseb toimetajana saksa TV juures ning valdab vabalt eesti keelt.

Usutleja esitas alguses küsimuse, miks nemad kui privileegidega isikud Eestist põgenesid. Randpere märkis peapõhjusena kasvavat venestamist Eestis ja eesti kultuuri mahasurumist.

Juba lasteaedades ja algkooli esimeses klassis õpetatakse lastele vene keelt.

Kolm linna Eestis — Tallinn, Narva ja Kohtla-Järve — on juba vene linnad, märkisid põgenikud. Lisaks sellele kartis Valdo Randpere sõjaväeteeenistust, mis tähendanuks saatmist Afganistani.

Vastupanu Eestis on võimalik ainult põranda all. Eestlased loodavad ikkagi veel. Mitte valget laeva ega vabastamist väljaspoolt tulevate jõududega ega vabastamist omal jõul. Aga siiski veel loodetakse, aga mida?

Lõpuks avaldas pr. Randpere lootust, et N. Liit kui Helsingi kokkuleppele allakirjutanu lubab välja reisida nende aastasel lapsel, kes jäi vanaema juurde.

Nad kasutasid reisi Soome põgenemiseks kui ainsat võimalust, kuna tavaliselt ei lubata abielupaaridel koos sooritada reisi välismaale.

(EPL/KK).

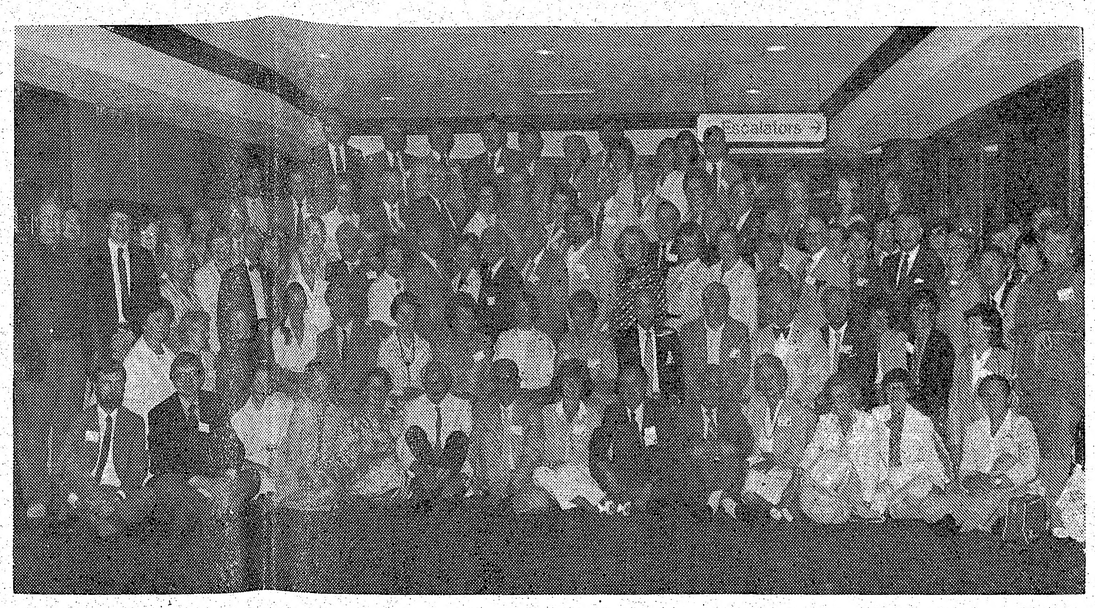

ESTO-84 ajal Torontos Royal York hotellis toimunud arstiteadlaste kongressist osavõtjad. Pildilt puudub 15 kongressil viibinud arstiteadlast.
Foto: E. Liigand

Prof. J. Timusk EDU esimeheks

Eesti Demokraatliku Uniooni Kanada ja USA osakondade koosolek

Eesti Demokraatliku Uniooni ja Eesti Rahvusnõukogu Kanadas osakonna üldkoosolek peeti Tartu College'i ruumides 10. juulil USA, Rootsi keskjuhatuste ja Kanada osakondade esindajate ühisel kokkutulekul.

Üldkoosoleku avas kokkutuleku korraldaja Juhan Käis. Tervitati osavõtjaid ja leinaseisakuga mälestati vahepeal surnuid liikmeid. Koosoleku juhatajaks valiti Evald Timusk, protokollijaks J. Käis.

Tegevuse ülevaade, majanduslik aruanne ja tegevuskava kinnitati ühel häälel.

Kuna USA-s liikmete arv on langenud, siis otsustati juhatus valida ajutiselt Kanada ja USA osakondadele ühine, asukohaga Torontos,

mida täiendaks hajutatud abiesimeeste võrgu loomine, kellele anti laiemad volitused osakondade esindamiseks, koostöös Rootsis asuvate keskjuhatustega.

Uueks esimeheks valiti professor Jaan Timusk Torontost. Abiesimeesteks professor Elmar Järvesoo ja doktor Ants Pallop USA-st, professor Karl Aun Waterloost, Ontarios ja doktorand Mart Laanemäe, kes Hamburgis Lääne-Saksamaal taotleb oma inseneri doktorikraadi. Peasekretäriks Juhan Käis Torontost. Juhatuse liikmeteks Eha Tarmet-Toomberg Mississaugast ja Evald Aruvald Torontost. Koosolekul soovitati, et EDU ja ERN-u liikmed siin mandril võtaksid aktiivselt osa Kanada kodanluste ja USA poliitiliste parteide tegevusest ja astuks parteide liikmeks, et nende kaudu kaasabi leida meie orjastatud kodumaa vabadusvõitluses.

Rootsi esindaja Kaarel Vahtras andis juhatusele edasi

professor Karl Taagepera hiljutise juubeli puhul tema auliikmeks valimise illustreeritud diplomi,

professor Karl Taageperale edasitoimetamiseks, keda koosolekule ei olnud ilmunud.

Evald Timusk tegi ettepaneku, et esindused jätkaks Eesti Vabariigi Valitsus eksiilis tegevuse populariseerimist ja et, meie valitsuse tegevusest eestlaste ajakirjandus vabas maailmas objektiivselt kirjutaks. Meil ei ole kahte valitsust paguluses. Ka meie diplomaatilised esindajad on arusaamisele jõudnud, et vajame oma valitsust meie vabadusvõitluse ja orjastatud kodumaa huvides. Dr. A. Pallop teatas, et USA-s on meie valitsus väga populaarne kui enam uusi vigu ei tehta. Leiti, et valitsuse koosseisu hiljuti tehtud muudatustega võiks ajakirjanduses avaldada.

jk

VALVEARST NÄDALALÕPUL

22. ja 23. sept.
dr. R. Vanaselja, tel. 921-7777

29. ja 30. sept.
dr. T. Maimets, tel. 469-1322

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

Üks Ameerika pedagoog, kes mõned aastad tagasi ajutiselt Lääne-Saksamal õpetaja ja uurijana töötas, tõi sealt kaasa tüüpilisi muljeid:

Lastele antakse segamatuid võimalusi eneseavalduseks ja isetegevuseks. Koolides antakse lastele piiraamatu sõna- ja tegutsemis-vabadus. Sõna kuulmatuse pärast lapsi karistada ei tohi. Lapsi õpetatakse autoriteete, eriti sõjaväelasi, eitama, hülgama ja põlgama. Sõnakuulmine ja seaduste austamine, vanemate ja valitsuse soovidega arvestamine pole tarvilik, sest need on kõik autoritaarsed institutsioonid. Ainult sõge inimene tervitab riigilippu . . .

Sama pedagoog annab näite oma esimestest tööpäevadest, kui ta raudteejaama ümbruses hullavaid lapsi soovitas ülesrivistada, et näha, kas kõik on alles. Ta sai kohkunud õpetajalt vastuseks: „Oh, ei! Meie ei rivista lapsi iialgi! See oleks autoritaarne. Meie lastega niimoodi ei käitu."

☆

Kui meie võrdleme sakslaste kasvatust möödunud nelja aastakümne kestel, ühel ja teiselpool müüri — siis seisame paratamatult küsimuse ees:

„Kas neid, sama keelt rääkivaid inimesi, on võimalik liita üheks riigiks, ühe valitsuse all"?

H. Riga

MÜÜA MUSKOKAS

SUVILA, „cabin", paat ja mootor, mööbel. 200 jalga front.

Tel. 248-0465

Balti sõdurite väljaandmine päevakorral

Ka demokraatlik Venemaa oleks taotlenud Eesti vallutamist?

STOKHOLM (EPL) — Ühenduses Randpere-Milleri ärahüppamisega on huvi Eesti vastu rootsi ajakirjanduses markantselt tõusnud. Nii publitseeris „Dagens Nyheter" oma 16. augusti kultuurileheküljel pika ülevaate Peeter Puide sulest balti päritoluga sõjameeste väljaandmisest Nõukogude Liidule pärast sõja lõppu, mida tänapäevani tuntakse „Baltutlämningen' 'mõiste all ja mis Rootsile tänaseni on „halvaks südametunnistuseks".

Rubriigi all „En affär som ständigt upprepas" („Afäär, mida pidevalt meenutatakse" vaatleb Peeter Puide tegevohvitseri Curt Ekholmi doktori väitekirja Uppsala Ülikooli juures (Curt Ekholms doktorsavhandling, Balt- och tyskutlämningen 1945—1946, Studia Historica Upsaliensa nr. 137).

Artikli autor mainib, et Ekholmi ülevaade on täiuslik igas selle faasis ja leiab, et lisafaktide juurdetoomine oleks väikese tähtsusega. Ta võrdleb baltlaste väljaandmist a. 1931 asetleidnud Ädaleni tööliste rahutustega, kus surma sai viis streikivat töölist ja mida nagu sõjaväelaste väljaandmistki rootsi avalikkus ikka ja jälle meenutab kui rootsi õigusemõiste häbiplekki.

Puide on oma põhjalikus analüüsis käsitlenud ka balti riikide strateegilist tähtsust tsaariaegse ekspansioonipoliitika taustal.

Ta toob andmeid Eduard Laamani suurest ajaloolisest teosest „Eesti iseseisvuse sünd", mis on rootsi lugejaile kindlasti esmakordne huvitav tutvus. Raamatust tsiteeritakse valgevene poliitikut, N. T. Tshaikovskit, kes aprillis 1919 Pariisis toimunud läbirääkimiste ajal Eesti ja Vene omavaheliste suhete kohta avaldas arvamist selleks juhuks, kui valged võidaksid tollal möllava kodusõja.

Nimetatud poliitik olevat ütelnud, et isegi demokraatlik Venemaa läheks sõtta Eesti vastu kaotatud sadamalinna Tallinna pärast.

See olevat Venemaale elu ja surma küsimus.

Puide nendib, et venelaste püüdlused vabaks juurdepääsuks Läänemerre olid sõdade-vahelisel perioodil tõeliseks rahutuse põhjuseks kõigile kolmele balti riigile. Venelaste poolt tuli pidevaid ettepanekuid mittekallaletungi-paktide suhtes ning omavahel sõlmiti mitmeid kaitselepinguid.

Nimetatud läbirääkimised leiavad põhjalikku valgustamist Esmo Ridala poolt Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis aastaraamatus 1980, sendib Puide.

Ridala näitab oma ülevaates, et kõik kolm balti riiki olid täiesti teadlikud 30-ndail aastail oma kardetavast positsioonist, eriti veel kuna sõjaoht oli lähenemas. Katastroof Balti riikidele kujunes möödapääsematuks. Neutraliteet pohud mingiks takistuseks, vastupid, see ainult abistas sihikindlaid kalaletungijaid.

Pärast sõja lõppu muutus ka Rootsi asend Läänemere ääres radikaalselt. Balti puhver oli kadunud ja Rootsi on praegu ainus riik selles piirkonnas, mis seisab väljaspoolt kahte mõjublokki. Niipalju Ridala ülevaatest.

Ühenduses väljaandmie afääriga meenutab Puide ka teisi väärnähteid rootsi-vene suhetes, nagu Raoul Wallenbergi kadumist Ungarist ja rootsi tsiviillennukite mahalaskmist Länemere kohal a. 1953 ning viimase aja „tundmatute" allveelaevade piiririkkumisi.

(EPL/KS).

Endel Talviste kavand tuli võitjaks

Eesti Organisatsioonide Liit Läänerannikul juhatus kuulutas välja XVII Lääneranniku Eesti Päevade emblem/rinnamärgi kavandi võistluse. Tähtajaks oli saabunud juhatuse postkasti 10 võistlevat kavandit. Paljud nende hulgas olid originaalsed ja kompositsioonilt huvitavad, mis tegi juhatusele valiku küllaltki raskeks. Arvestades kavandi ideelist külge, kui ka praktilist rakendamis-võimalust, tuli esikohale Endel Talviste kavand. Auhinnaks tagasihoidlik $50.

Endel Talviste sündis 24. septembril 1931 Chicagos, kuid asus koos vanematega peatselt Portland Oregoni, kus veetis oma kooliaastad.

Vaade Portlandist idasuunas inspireeris autorit kujutama Oregoni Kaskaadide kõrgeima tipu Mnt. Hood'i siluetti sinise taeva taustal.

Liidu juhatuselt südamlik tänu ja kunstisõbralik käepigistus kõigile võistlusest osavõtjatele.

O.K.

Uus minister Eestis

62-aastaselt läks Eesti NSV liha- ja piimatööstuse minister Albert Rudolfi poeg Essenson pensionile.

Tema asemele tuli liha- ja piimatööstuse ministriks Tiit Rudolfi poeg Kõuhkna.

Kõuhkna on sündinud 1942. aastal Viljandis. Ta on eestlane, NLKP liige ja on lõpetanud Eesti Põllumajanduse Akadeemia. Õpib praegu kaugõppe teel Leningradi Kõrgemas Parteikoolis.

Vaino poeg hüppas ära Jaapanis?

Eesti kolhoosnikele soovitatakse mitme lehma pidamist

STOKHOLM (EPL) — Tallinnas liiguvad visad kuulujutud, et praeguse okupeeritud kodumaa juhtiva jõu ja partei peasekretäri Karl Vaino poeg olevat kasutanud juhust ja Jaapanit külastades seal ära hüpanud. Pärast seda olevat Vaino kutsutud Moskvasse, kus ta olevat viibinud umbes kaks kuud. Tallinnas olevat juba arvatud (ja võib-olla loodetud), et Vaino enam tagasi ei tulegi — mis aga siiski olevat toimunud.

Olümpiamängude puhul Tallinna sõitnud venelaste arvu hinnatakse linnas 15 000-ndele, mis näib olevat liialdus.

On aga kindel, et Tallinna hotellidesse ilmus suurel arvul venelasi, et jälgida olümpiamänge soome TV-s.

Viimane kitsendus turistide liiklemise osas on keeld, et taksoga Tallinnast välja sõitvad (vastava loaga muidugi) turistid ei tohi enam kaasa võtta oma sugulasi, vaid peavad leppima autojuhi ja „gliidi" seltskonnaga.

Kolhoosides propageeritakse ägedasti isiklike lehmade pidamist, et tõsta põllumajanduslikku toodangut.

Räägitakse juhtumist, kus parteitegelane oli õhutanud: „Võtke kaks lehma perekonna peale, võtke mitu lehma, võtke niipalju kui soovite!

Mille peale üks vanem kolhoosnik küsinud:

„Aga kui meid viimati hakatakse kulakuteks pidama, mis siis saab?" — Talle olevat vastus võlgu jäetud.

Tshernenko jälle haiglas?

LONDON — Lääne-Saksamaa ajalehe „Die Welt'i" andmeil viibib N. Liidu kommunistliku partei peasekretär Konstantin Tshernenko jälle hoiglas kuhu ta saadeti pärast lühiajalist esinemist ühel Kremli tseremoonial. Ajaleht mainib, et Tshernenko tervis ei pidanud nähtavasti vastu Kremlis korraldatud kosmonautide austamise tseremooniale, kuigi partei peasekretärile oli ette nähtud ainult viie-minutiline sõnavõtt. Moskvas eitatakse kategooriliselt Tshernenko viibimist haiglas ning toonitatakse, et partei peasekretär viivib parima tervise juures Kremlis oma töölaua taga.

Läänerriikidesse pääsenud andmeil kannatab Tshernenko hingamistakistuste all, mis on tingitud kopsu- ja südamehaigustest.

VABA EESTLANE

kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$51.—	$65.—
Poolaastas	$28.—	$35.—
Veerandaastas	$15.—	$18.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
aastas	$56.—	+ $42.—	= $47.—
poolaastas	$30.—	+ $21.—	= $24.—
veerandaastas	$16.—	+ $10.50	= $12.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:

LENNUPOSTIGA aastas $129.—, poolaastas $67.— ja veerandaastas $35.

Aadressi muudatus 70 centi. Üksiknumbri hind 70 senti

USA aadressidele „ZIP CODE"

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja

Pangatshekk või rahakaart kirjutada

Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE

1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates .... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

.....

.....

.....

Mälestab lugupidamises

AURELIE SOO'd

EESTI ETNOGRAAFILINE RING KANADAS

Lugupeetud ja armast õpetajat

AURELIE SOO'd

mälestavad

TORONTO EESTI SELTSI TAIENDUSKOOLID

Armast kauaaegset sõpra

JOANN SAARNIIT'u

leinavad kurbuses ja
avaldavad kaastunnet abikaasale ja perekonnale

OLEV KALJULA
FERN ja RAY SAMPSON

Armast sugulast

HEINO VELLNER'it

mälestavad

TARVO KASE abikaasaga
VOLLI KASE abikaasaga
FERDINAND KASE abikaasaga

Ootamatult manalasse varisenud kälimeest, õemeest

LEO VILLMANN'i

sündinud 2. oktoobril 1924 Tartus
surnud 10. septembril 1984 Torontos

mälestavad kurbuses

Puhka rahus! FROMMY ja LYDIA

Kauaaegset head sõpra

LEO VILLMANN'i

mälestavad

Puhka rahus!

HILDA ja BERNHARD VÄLI
VOLLI KUUSK

Lahkus igavesele rahule arhitekt

ALFRED KEHVA

sündinud 17. detsembril 1895 Tallinnas
surnud 25. augustil 1984 New Jersey's, USA

mälestab

ÜLIÕPILASSELTS LIIVIKA

Armast sugulast

AUGUST ARU

mälestavad leinas

EMILIE, ARVO ja JAAN VOOGLAID

RASKE HAIGUSE JÄRELE LAHKUS MEIE ARMAS

VIKTOR REILJAN

sündinud 26. augustil 1907 Rõuge vallas
surnud 9. septembril 1984 Thunder Bay's

Elus Sa hindasid
headust ja südame kulda,
lahkudes valus
vajusid igaviku mulda!

mälestavad valusas leinas

abikaasa AINO Thunder Bay's
SUGULASED kodumaal

Murray E. Newbigging Ltd.

Matusebüroo

Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.

M. WAYNE HAMILTON
Funeral Direktor

733 Mount Pleasant Rd., Toronto, Ont. M4S 2N4
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 • 489-8002

Uinus armas lellepoeg, sugulane ja sõber

JOHANNES LUUD

Mälestavad kurbuses

Kaob kõik —
jääb vaid mälestus.
Head und!

HILDA
HANS KARINIGA
TÕNU perega
ILSE tütardega
ILME KURDLAID

Avaldame kaastunnet REINULE tema isa

JOHANNES LUUA

surma puhul

THU ja AARE KOLGA
LEIKI ja INDREK UUKKIVI

Mälestussammas Karlis Ulmanisele Torontos

Torontos, York'i kalmistul, kuhu on maetud ka suurel arvul eestlasi, avati äsja mälestussammas Läti Vabariigi presidendile Karlis Ulmanisele, kes arreteeriti pärast Läti anastamist 1940. aastal ja suri 1942. a. Venemaal vangistuses. Mälestusmärk kujutab endast umbes 30 jala kõrgust kolmetahulist sammast, mis on varustatud Karlis Ulmanise nägu kujutava reljeefiga ning läti — ja ingliskeelse tekstiga, mis märgib, et Ulmanis oli Läti Vabariigi esimene ja viimane president. Mälestussamba püstitamise organiseerijaks oli Läti keskorganisatsiooni juht Torontos T. Kronbergs.

Massaazh-teraapia
Leili Terts
Reg. M.T.
VASTUVÕTT KOKKULEPPEL
Tel. 757-8679

Billy Graham jälle N. Liidus

Kaitses Tallinnas president Reagani väljendusi

LENINGRAD — Öeldes, et „saatanlikud jõud" töötavad maailmas, ameerika evangelist Billy Graham kutsus suurjõudude juhte näost-näkku korraldatavaiks kohtumisteks lõpetamaks relvastuse võidujooksu.

Billy Graham kõneles massihaudade ridade ees Leningradi Piskerevskoje kalmistul, kuhu on maetud miljon või enam Leningradi elanikku, kes II maailmasõja ajal said surma, suuremas osas surid nälga 900 päeva piiratud olnud linnas. Graham hoiatas, et „mitte kunagi pole rahu olnud nii õrnaloomuline ja mitte kunagi pole jõud katastroofiks olnud nii suured kui tänapäeval."

Kutsudes üles uuesti alustamaks tuumarelvastuse läbirääkimistega, Graham ütles „ma tahaksin loota,

et kaks suurriigi juhti kohtuksid ja istuksid maha arutamaks neid asju näost-näkku."

Ta ütles nõukogude ametnikule ja oma vastuvõtjaile ortodoksi ja baptisti kirikus, et kui kristlane ta teab, et on olemas kurjad, saatanlikud jõud päevauudiste suurte pealkirjade taga. Aga ta teadvat ka, et inimene ise on vastutav oma aktsioonide eest. „Me oleme saanud hiiglasteks tehnoloogiliselt, aga moraalselt ja vaimselt me oleme kääbused."

Leningradis peetud Billy Grahami jumalateenistusel dissidendid proteteerisid kristlaste tagakiusamise pärast N. Liidus.

Kui Graham oma 12-päevasel evangelisatsiooni ringreisil lahkus Leningradist Tallinna, hoidsid demonstreerijad tema ees, umbes 15 meetri kagusel Grahamist nelja ingliskeelset loosungit, aga ta ei näidanud mingit märki, et ta seda märganuks ja lahkus kiriku küljeukse kaudu ilma midagi lausumata.

Ühel loosungil oli tekst „Palveta ja nõua, et kristlikud vangid võiksid saada vanglaisse piibleid". Ühel teisel öeldi, et 200 baptisti on vanglas oma usu pärast. Üks demonstratsioonist osavõtja, 23-aastane Leningradi tööline ütles et ta mõtles neile vangistatud kristlikele evangelistidele, kes ei kuulu ametlikult lubatud baptisti kirikusse ja kes arreteeriti avalikult evangeeliumi jutlustamise pärast.

65-aastane B. Graham hoidus igasugusest kotroversiaalsusest oma tunnipikkuse jumalateenistuse ajal, milles ta pöördus palvega kogudu se poole, et nad kinnitaksid oma usku käte tõstmisega.

Ainult väike arv tõstsid käsi. Aga kiriku tegelased ütlesid, et paljud mitte-baptistid olid olnud kirikuliste hulgas,

vihjates sellega KGB politsei agentidele.

Tallinnas oli temalt küsitud, miks Ameerika Ühendriikide president on sõjaässitaja. Graham oli vastanud, et see on ainult välispoolselt nii, kuna oma südames president on rahuarmastaja.

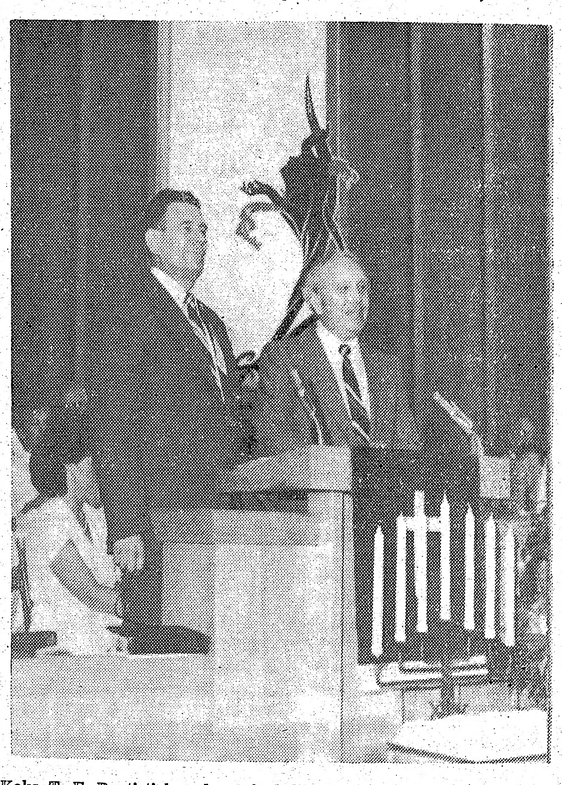

Kaks T. E. Baptisti koguduses juubelikonverentsil viibinud jutlustajat, vasakult Ülo Meriloo Tallinnast ja Leonhard Heinmets New Yorgist.

Uus meetod vähktõve ravil

Stokholmis Karolinska instituudis ja Karolinska haiglas on inglise uurijate eeskujul hakatud uurima radioaktiivsete antikehade toimet vähktõve ravimisel. Teatud katseid on tehtud, kuid arstid märgivad, et siinsete tulemuste kohta on veel vara midagi öelda.

Seevastu aga esitati inglise arstide õnnestunud ravimeetodeid ühel Stokholmis toimunud arstiteadlaste sümpoosionil. Hammersmithi haiglas Londonis tervenesid täielikult kolm vähktõve patsienti, kellele manustati radioaktiivseid immuunkehasid.

Antikehad rändavad inimkehas otse väärkehasse, antud juhul vähkkasvaja juurde.

Laetuna kõrge radioaktiivsusega surmasid nad vähkkasvaja rakud, ilma et ümbritsevaid terveid rakke mingil määral kahjustati.

Inglise arstid on kasutanud ära suhteliselt uut avastust, mille kohaselt inimkehas moodustub kaitse- või immuunkehasid just vähktõve rakkude vastu. Neid saab laborites „kasvatada" ja seega toota niinimetatud monokloonseid kaitsekehasid.

Monokloonsed antikehad ei surma ise vähktõve rakke.

Kuid inglise arstid leiutasid meetodi kuidas saab antikehadele kinnitada teatud radioaktiivset ainet.

Antud juhul kasutati radioaktiivset joodi.

Antikehad rändavad vähktõve rakkudesse ja koguvad neisse radioaktiivsust, keha ülejäänud osades on radioaktiivsus madal. Nii oli mõõdetud kiirgus vähirakkudes kuni 300 korda kõrgem kui neid ümbritsevates normaalsetes rakkudes.

Ravi alla võeti üks meespatsient, kel oli parandamatu kopsuvähk.

Talle süstiti radioaktiivseid antikehasid kopsu otsesesse lähedusse.

Kasvaja suri täies ulatuses.

Sama meetodi abil raviti üht teist meest kasvaja südame läheduses ja üht naist allkeha-vähktõvega. Mõlemad tervenesid.

Oletatakse, et uus meetod tähendab lootust paljudele vähktõve patsientidele. (EPL)

Leinateateid

USA-s Bedfordis suri 30. aprillil dr. Siim Lind, sündinud 11. veebruaril 1899 Järvamaal.

USA-s Bergenfieldis suri 11. mail Osvald Düna, sündinud 18. novembril 1908 Järvakandis.

USA-s Rochesteris suri 26. aprillil Hilda Karklin, neiuna Udikas, sündinud 28. märtsil 1893 Pärnus.

Stokholmis suri 14. mail Voldemar Ilves, sündinud 21. detsembril 1898 Anijal.

Floridas suri 15. mail Konstantin Venesaar, sündinud 1. juunil 1901 Eestis.

Staten Islandil suri 13. mail Boris Juht, sündinud 1. juulil 1903 Tartus.

KIRIKUD

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639

Pastor K. Raid
36 Bard: Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488

„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühap., 23. sept. kell 10.15 hommikul pühapäevakool täiskasvanutele ja noortele. Kell 11 homm. JUMALATEENISTUS, K. Raid: „Tänu Taaveti lauludes". Kell 6 õhtul Kodumaalt lahkumise 40. aastapäeva tähistamine.

TORONTO EMMANUELI EVANGEELNE KOGUDUS

21 Swanwick Ave.
Tel. 698-5645
Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Kolmap., 19. sept. kell 7 õhtul palve-õhtu.

Pühap., 23. sept. kell 2 p.l. pühapäevakool lastele ja piiblikool täiskasvanuile.

Kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS. Kõneleb Allan Laur, duett Rael ja Allan. Issanda surma mälestamine. (Buss Eesti Kodust kell 1.30)

Kell 6 õhtul ingliskeelne JUMALATEENISTUS, kõneleb Toomas Rüdmik.

Kolmap., 26. sept. kell 7 õ. palve-õhtu.

EELK PEETRI KOGUDUS

817 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1

Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kiriku kantseleis 483-5847

Õpetaja Edgar Heinsoo
Tel. kodus 283-9387,
kirikus 483-6848

Organist dr. Roman Toi

KODUMAALT LAHKUMISE 40. AASTAPÄEVA tähistamise jumalateenistus 23. septembril kell 11 hommikul. Külalisena laulab „Estonia" koor dr. R. Toi juhatusel.

Piiblitund. Pühapäevakool. Leerieelsed.

PÜHAPÄEVAKOOL (lapsed 4—11 aastani) ja LEERIEELSED (lapsed 12—16 a.) alustab tegevust jumalateenistusega samaaegselt. Pühap. kooli juhataja — Maimu Käärmann; Leerieelsed — Inge Tork.

INGLISKEELSED JUMALATEENISTUSED igal pühapäeval kl. 9.30 hommikul. Ingliskeelne pühapäevakool alustab tegevust 23. septembril jumalateenistusega samaaegselt. Juhatab Elva Palo.

LEERIÕPETUS algab 21. oktoobril — registreerida kantseleis või õpetajatele. Õpetus toimub kahes grupis, ingliskeelne grupp eraldi.

NAISRING alustab tegevusega kolmapäeval, 19. septembril kell 2 päeval naisringi ruumis. Uued liikmed südamest teretulnud!

CANTATE DOMINO proovid algavad kolmapäeval, 26. septembril kell 7. 30 õhtul all suures saalis. Juhatab dr. Roman Toi.

ÕPETAJATE KÕNETUNNID neljapäeva õhtuti kl. 6—8; kolmapäeva hommikuti kl. 9.30 kuni 12 päeval.

Koguduse kantselei on avatud teisipäeviti kl. 10—6 ja neljapäeviti kl. 12—3.

TORONTO EESTI AP.-ÕIGEUSU KOGUDUS

R R 5, Orangeville, Ontario
Praost E. Lepik
Tel. 1-519-941-4309

Pühap., 16. sept. kell 11 homm. KALMISTUPÜHA JUMALATEENISTUS Mt. Pleasant kalmistul — sektsioon 36. Teenib praost E. Lepik. Laulab kog. laulukoor G. Raagi juhatusel. Laululehed.

Toronto Eesti Seltsi peakoosolek

Toronto Eesti Selts'i korraline aasta peakoosolek toimub neljapäeval, 20. septembril, algusega kell 6.30 õhtul Toronto Eesti Maja väikses saalis. Kvooriumi puudumisel peetakse otsusevõimeline koosolek tund aega hiljem. Kes ei ole kutset kätte saanud, palume seda teadet võtta kutsena.

Tervitame uusi liikmeid! Toronto Eesti Seltsi 35. juubeli-aastapäeva pühitseme 17. novembril, aastapäevapeoga Toronto Eesti Majas.

Raamatukogu avatakse liikmetele neljapäeviti, alates 11. oktoobrist, kella viiest kuni seitsmeni õhtuti Toronto Eesti Maja klubiruumis.

ALT

„Estonia" orkestri kokkutulek toimub 26. sept. s.a., kell 7.30 õhtul, Eesti Majas. Samal ajal toimub üldkogu koosolek järgmise päevakorraga

1. **Koosoleku rakendamine**
2. **Aruanded 1983/84**
3. **Tegevuskava ja eelarve 1984/85**
4. **Valimised**
5. **Kohal algatatud küsimused.**

Palume kõiki liikmeid kohale. Orkestri harjutused toimuvad igal kesknädalal Eesti Majas, 7.30 õhtul. Uued mängijad teretulnud.

Vanemad, palume Teie abi ja selgitustööd, et Teie pojad ja tütred astuksid Estonia orkestri ridadesse. Informatsiooniks helistada 244-4750.

„ESTONIA" orkestri juhatus.

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS

562 Jones Ave., Toronto, Ont.

Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto, Ont. M4K 1V5
Tel. 463-6223

Pühap., 23. sept. kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Teenivad H. Sepp ja jutlustaja E. Saraoja.

Kolmap., 26. sept. kell 7.30 õ. piibli-palvetund.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto,
Ont. M5B 2C7

Õpetaja Udo Petersoo

3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128 või 625-5930
kirikus 923-5172

Organist pr. Asta Mitt
Koorijuht pr. Asta Ballstadt

Pühapäeval, 23. sept. kell 4. p.l. pühapäevane JUMALATEENISTUS.

Solistina laulab alt Irene Loosberg.

Pühap., 30. sept. kell 11 hammikul pühapäevane JUMALATEENISTUS.

Pühap., 7. okt. kell 11 hommmikul pühapäevane JUMALATEENISTUS.

Ingliskeelne JUMALATEENISTUS KELL 1 p.l.

Koguduse segakoori harjutused toimuvad igal esmaspäeval kell 7 õhtul kiriku saalis.

Koguduse käsitööringi esimene kokkutulek on teisip., 25. sept. kell 11 homm. kirikusaalis. Kõik käsitööhuvilised teretulnud.

Õpetaja kõnetunnid kiriku kantseleis teisipäeviti 6—8, neljapäeviti 2—8 ja pärast jumalateenistusi.

TORONTO EESTI SEITSMENDA PÄEVA ADVENTKOGUDUS

804 Broadview Avenue

(ailmaaraudteejaama vastas Eesti Maja poole). Abijutlustaja telefon 626-3417.

Laup., 22. sept. PIIBLIKOOL vaba mõttevahetuse korras kell 9.30 hommikul. JUMALATEENISTUS kell 11 homm. Igal teisel laupäeval jutluse ja jumalateenistuse ajad on ümber vahetatud piiblikooliga.

Kõik teretulnud!

T. E. Seltsi juhatus äsjase Eesti Vabariigi 66. aastapäeva aktuse järel. Esireas istuvad Epp Aruja, esinaine Anne Liis Tüll ja Piret Komi, seisavad E. Kaju, V. Rein, A. Veedla ja J. Terts.

Kõik eestlased ei räägi emakeelt

Rahvaloenduse andmeid Ontariost

1971. a. rahvaloenduse andmeil oli Ontario provintsis 7.703.110 elanikku, neist kõnelesid ametlikke inglise, prantsuse ja amerindiaani keeli 6.453.610 (Prantsuse keelt 482.040, amerindiaani keeli 28.500, ülejäänud inglise keelt).

Totaalne mitte-inglis-prantsuse-amerindiaani keeli rääkijate arv oli 1.220.910, kusjuures suuremaks grupiks olid itaallased, kelle arv oli 344.290. Eestlasi oli 11.280 emakeelt rääkijat, leedulasi ja lätlasi mõni sada vähem.

Kümme aastat hiljem, 1981. a. rahvaloenduse andmeil oli Ontario elanike arv 8.625.105, neist kõnelesid inglise keelt emakeelena 6.678.770, prantsuse keele rääkijate arv oli vähenenud, amerindiaani keelte rääkijate arv langenud peagu poole võrra. Itaallaste arv suurima emakeelte rääkiva grupina oli vähenenud 338.980-le. Eestlaste arv, kelle emakeeleks oli eesti keel oli vähenenud 1.015 10.265-le. Sama tendents on ka teistel balti rahvastel, kusjuures baltlaste osa Ontario elanikkonnast langes 0.4%-lt 0.3-le protsendile.

Kümne aasta jooksul on Ontario elanikkonna pilt palju muutunud. Portugaallasi on tulnud 100% juurde (57.345-lt 114.275-le). Märgatavalt rohkesti on indo-pakistani keeli rääkivaid, tõustes endiselt 12.110-lt 48.150-le. Enam kui kahekordistunud on hispaanlased (endise 10.305 asemel 32.330), samuti semiidi (araabia, heebrea) keeli kõnelevad 16.835-lt 31.095-le. Filipiini keeli rääkijaid, keda 1971. a. rahvaloenduses ei olnud märgitudki on nüüd 21.965. Ka teisi Kaug-Ida rahvaid on märgatavalt juurde tulnud, teiste hulgas ka 9505 venelast! Uuteks gruppideks on Vaikse ookeani saarestiku ja Aafrika riikidest tulijad, kellest enamus veel alla tuhande.

Etnilise kuuluvuse järgi arvestamisel on arvud erinevad, selgub et 8.534.265-st Ontario elanikust on sündinud Euroopas 1.444.010, Aasias 242.910 (kõige enam Indias), Aafrikas 41.300, Kariibi saartel ja Guineas 143.325, Ladina-Ameerikas 25.540, Austraalias 12.400 ja Kesk-Ameerikas 6920. Kanadas on sündinuid 6.508.510, USA's 109.325. (mujal Põhja-Ameerikas 25).

Üle kahe miljoni Ontario elanikest on immigrandid, kes moodustavad poole Kanadasse tulnud uuskanadalasist.

Kui eestlased andsid andmeid, et neist 10.265 räägivad eesti keelt, siis oma etnilise kuuluvuse eestlastena andsid siiski 11.800.

Kanada vabadus imetlusallikaks

Kanada kodakondsus tagab lõpliku julgeoleku ja kindluse tulevikule

Vancouveri ajaleht avaldab pikema artikli Peeter Valingust ja tema perekonnast, kes võtsid hiljuti vastu Kanada kodakondsuse. Ajakirjanik küsitleb nende perekonna saatuse üle ja saab kirjelduse ühest romantilisest kohtumisest, millele on järgnenud põnevad läbi mitme riigi viinud õnne otsimised, kuna Kanadas nad said vabaduse ja kodanike õigused.

Kui kaunis blond naine Tshehhoslovakkiast reisis Eesti kaubandusnäitusele oma eksport-import kompaniid esindama, ta kaotas oma südame eestlasele, kes oli tegev hotelli juhtimises, kirjutab ajaleht sissejuhatuseks.

Hiljuti ühel kolmapäeval Surrey kodakondsuse kohtu istungil Peeter ja Jitka Valing meenutasid nende romanssi ja probleeme, mis see neile põhjustas nende kommunistlikel kodumaadel. Hoides oma uusi Kanada kodakondsuse pabereid ja ümber nelja last, abielupaar väljendas oma tänu vabaduse eest, mis neile on antud nende uuel maal.

„See oli väga raske, madam," ütles Peeter Valing naeratades oma endist elu meenutades. „Väga, väga raske oli olla vaba mees venelaste diktaatorriigis." Venelased ei tahtnud talle anda luba minna Prahasse Jitkaga kohtuma. Aga kui Jitka tuli Tallinna, nad abiellusid, kuid neil polnud mingit vabadust elukohta valida.

Sellest punktist üle jõudes võttis Jitka jutujärje oma kätte. „Ma pidin ootama kolm asatat pärast abiellumist, et olla temaga koos." Siis talle anti luba asuda ainult viieks aastaks Tshehhoslovakkiasse. Abielupaar tegi otsuse otsida oma lastele lahedamat tulevikku ja hakkasid plaane tegema kuidas oma kodumaalt põgeneda.

Nad andsid sisse sooviavalduse puhkuseloa saamiseks Soome. Peeter reisis N. Liidu passiga, Jitka ja nende kaks poega Tshehhoslovakkia paberitega. Nad reisisid Poolasse, siis läbi Soome Rootsi, kust nad seadsid uueks eesmärgiks Kanadasse pääsemise. Nad asusid Torantosse, kus nende kaksikuist tütred sündisid.

„Siin ma võin elada oma abikaasaga ilma mureta," ütles Jitka õnnelikult, rääkides mõlemat, oma emakeelt ja uut keelt oma poegadega, kes on Bonaccordi algkooli 4. klassi õpilased.

Kanada kodanikud Sonja ja Sylvia vaatasid oma siniste silmadega imestades pealt, kui nende vanemad ja vennad andsid Kanada kodakondsuse vande. Hiljem kohalolev RSMP ohvitser oma punases univormis võttis mõlemad väiksed tüdrukud oma kätele poseerides fotografeerivale isale.

Jätkates oma karjääri hotellijuhtimise alal, Peeter on õnnelik oma tööga Surrey Inn'is. Ta ütles, et vabadus Kanadas on talle alati olnud imetlusallikaks. Aga tema väljendus muutus dramaatiliselt, kui temalt küsiti tema perekonna saatusest, kes jäid Eesti.

„Mu isa ei saa kunagi luba oma lapselapsi näha," ütles ta kurvalt. „Me saadame neile fotosid igal kuul, aga see pole siiski sama."

Tõsiasi, et ta ei või ehk mitte kunagi oma kodumaad näha on talle selge, aga ta arvab, et põgenemine oli vajalik laste pärast.

„Ma ei või minna tagasi, sealt ei pääse enam ära," ütles ta ja lisas, et ta on tänulik, et võib elada kaunis Kanadas. Valing on põnevuses võimaluse ees olla üks valijaist Kanadas, millise õiguse andis uus kodakondsus.

„Olnuks kena kui võinuks hääletada Trudeaule. Ta oli väga suur riigimees Euroopas," ütles Valling vaimustunult. „Igaühele meeldis tema stiil ja eriti tema riietumine."

Aga ta ütles, et Brian Mulroney on hea alternatiiv Trudeaule, Kuid talle pole veel selgeks saanud, kellele ta oma esimese hääle Kanada kodanikuna annab.

Kanada töötusekindlustuse toetused üllatavad Valingut. „Kui oled Eestis kaks nädalat tööta, siis leitakse sulle alati lihttöölise koht. Pole mingit valikut."

Artikli juures on foto perekonnast, kes tähistasid Kanada 117-ndat sünnipäeva uhiuute kodanikena. Pildil on Peeter ja Jitka, pojad Peeter ja Kristian, tütred Sonja ja Sylvia.

EESTIKEELSETE RAADIOSAADETE TOIMETAJA

Ameerika Ühendriikide raadiojaam, RFE-RL, Inc., otsib

toimetajat - kaastöölist

eestikeelsete saadete toimetusse Münchenis, Lääne Saksamaal.

Eesti keele täielik ja aktsenditu valdamine, samuti kui hea inglise ja vähemalt veel ühe tähtsama Lääne-Euroopa keele oskus on eelduseks. Varasemad ajakirjanduslikud kogemused ja vene keele oskus on soovitavad. Viimase täiendamiseks võimalused kohapeal olemas.

Tööülesannete hulka kuulub inglise, saksa-, vene- ja muukeelse algmaterjali tõlkimine ja kohandamine eestikeelsete raadiosaadete tarvis. Programmide koostamine stuudios koostöös tehnilise personaliga ning toimimine teadustajana.

Head töötingimused edutamisvõimalustega sobiva kvalifikatsiooniga isikutele.

Palk kooskõlas kvalifikatsiooniga ning majutus vastavalt perekonna seisule.

Sooviavaldused saata aadressil:

RFE-RL INC
Director of Personnel
RFE-RL, INC.,
Oettingenstr. 67
8000 Munich 22
West Germany

Ilmus teos

Eesti Vabadussõja sangareist

„Vabadussõja raskeis võitlusis 1918.—1920. a. Eesti saavutas riikliku iseseisvuse, mis on kogu rahva ülimate jõupingutuste vili. Seejuures osa kodanikke näitas üles erilist vahvust lahinguväljal või erilisi teeneid. Tunnustustähena neile Vabadussõja kangelasile ja iseseisvuse rajamise silmapaistvamaile tegelasile Vabariigi Valitsus annetas Vabadusristi — Eesti Vabariigi ainukese riikliku aumärgi. Selle kõrge aumärgi osaliseks on saanud 2078 Eesti kodanikku ja 1057 välismaalast."

Nii on kirjutatud teose EESTI VABADUSRISTI KAVALERID saatesõnas, kui see ajalooline suurteos esmakordselt ilmus Tallinnas astal 1935, iseseisvas Eesti riigis, Vabadusristi Vendade Ühenduse Keskjuhatuse väljaandel. Selle teose saatus võõra võimu all on olnud sama raske, kui kogu eesti rahva saatus. Okupatsioonivõimude vägivald on püüdnud teda konfliskeerida ja jäägitult hävitada, et kaoks ajalooline dokument eestlaste vaprusest oma vabaduse eest võitlemisel. Pool sajandit hiljem on Stokholmis Välis-Eesti EMP kirjastusel ning lahinguveteranide kaasabil ja soovil nüüd ilmunud selle teose uustrükk täieliku teksti ja pildimaterjaliga laitmatus trükitehnilises teostuses. Raamat on avaldatud nägusas köites, suures formaadis ja sisaldab üle 400 leheküle.

Eesti Vabadusrist loodi seaduslikult Eesti Vabariigi esimesel aastapäeval, 24. veebruaril 1919. Vabadusristi statuut nägi ette autähti kolmes liigis:

sõjaliste teenete eest, Vabadussõjas ülesnäidatud vahvuse eest ja kodanlike teenete eest, kusjuures iga liik jagunes kolme järku.

Raamatus leiduvad ordeni saajate, Eesti kodanike eluloolised andmed enamikus koos piltidega ja ordeni kavaleride täieliku loetelu eesotsas riigimeeste ja väejuhtidega. Teiste sõnadega on selle raamatu sisuks Eesti riigi poliitiline ja sõjaline sünnilugu, mille taolist dokumentatsiooni mujal ei leidu.

Nagu öeldud, sisaldab raamat rohkem kui tuhande välismaalase nime, keda Vabadusristiga vääristati kaasabi eest Eesti riigi loomisel. Nende hulgas on näiteks Soome presidendid Relander ja Stahlberg, soome vabatahtlike juhid Eesti Vabadussõjas, muud abistajad ning vapramad soome lahingumehed. Kokku on soomlasi Vabadusristi kavaleridena loetelus 666 isikut.

Teistest ajaloolistest isikutest, keda Vabadusristiga dekoreeriti, võiks nimetada Belgia kuningas Albert I, Briti kuningas George V ja Tundmatu Sõdur, sõjaminister Winston Churchill, välisminister Chamberlain, peaminister Baldwin, admiral Sinclair jt., kokku üle saja isiku. Poolakatest marssal Pilsudski ja kindral Sikorski, Läti president Chakste ja rida teisi, Itaalia kuningas Vittoria Emanuele III, Prantsuse presidendid Doumergue, Poincare ja Millerand, marssalid Foch ja Petain, Rootsi kuningas Gustav V, rida USA kodanikke, ohvitsere, ja diplomaate ning mitmete teiste riikide esindajaid, kelle nimed jäänud püsima vastavate maade ajaloos. Eesti Vabadusristiga austati ka teatavasti Verduni linna.

Kuid rõhuva enamiku teose lehekülgedest ja piltidest võtavad oma alla need eestlased, kel oli otsustav osa Eesti riigi loomisel ja kes lahinguväljadel osutasid otsustavat vaprust ning juhivõimeid, nii et Vabadussõda võidi võiduka lõpuni viia ja sõlmida Tartu rahu. Dokument nendest, keda vääristati silmapaistvate isikutena Eesti riigi sünnilahinguis, omab jääva väärtuse eesti rahva teadvuses nii nüüd kui tulevikus.

☆

„Eesti Vabadusristi Kavalerid" on saadaval otse kirjastusest Välis-Eesti, Box 2171, S-103 14 Stocholm, hind Can. $50.—. Hinna tasumisel saadetakse raamat kohe õhupostiga tellijaile.

Vajatakse

LAPSEHOIDJAT

2—3 päeva nädalas 2-aastasele lapsele Don Mills'i või Põhja-Toronto rajoonis. Tel. 444-0525 pärast kella 7 õ.

SPORT

Võrkpall Eesti Mängudel

Võrkpall on kujunenud eesti noorte lemmikspordiks. Nii kogunes Eesti Mängude võrkpalli võistlustele 9 meeskonda ja 3 naiskonda. Vaatamata, et ESTO pidustused Torontos lõppesid kolm nädalat tagasi, sõitsid Kanadast Lakewoodi 3 meeskonda ja 1 naiskond, ning arvukas hulk külalisnoori.

MEESTE VÕRKPALL

Mängud algasid hommikul kell 9.30 võrkpalliala korraldajate Tony Männiku ja Carl Skonbergi juhtimisel. Kahjuks kell 3 katkestas vihmasadu mängud, ujutades väljakud, mis tulid puhujaga kuivatada. Kell 7 saadi väljakud enam-vähem võistluskõlbulisteks ja mängud võisid jätkuda. Finaalmäng mängiti esmakordselt õhtul kell 7 valguspeo külaliste kaasaelamisel. Eriti märkimisväärne oli Kanada I meeskonna esinemine lõpumängudel uutes ja puhastes võistlusdressides, millele publik kiitvalt aplodeeris.

Meeskonnad jagati kahte vooru: Esimeses — Kanada Kalev I, Veteranid, New York II ja Lakewood II. Teises — Kalev II (noored), New York EÜS, Lakewood I, Connecticut ja Kanada III.

Voorud mängisid omavahel Round-Robin süsteemis, millistest kumbagist kaks paremuselt punktide seisult pääsesid pool-finaali. Nendeks osutusid: Kalev I, Kalev II, Veteranid ja New York EÜS.

Esimeses mängus kohtusid Kalev I ja EÜS, mille võitis Kalev I 2:0 (15:9 ja 15:12). Teises mängus kohtusid Kalev II ja Veteranid, võitis Kalev II 2:0 (15:13 ja 15:13).

Finaalis kohtusid kaks Kanada parimat Kalev I ja Kalev II. Domineeris Kalevi II meeskond, mis koosnes eranditult noortest ja kes ka Esto võistlustel võitsid oma kunagisi õpetajaid ja Kanada esindusmeeskonda. Tagajärg kujunes 2:0 (15:6 ja 15:4). Noored olid kiiremad hea platsimänguga, erakorralise kuumuse ja niiskusele vastupidavamad ja kindlasti ka võidutahtelisemad. See noorte meeskond on alles kahe viimase aasta jooksul esinenud võidukalt.

Noored võitsid teistkordselt Haralt Lonksi Mälestus Rändauhinna.

3. ja 4. kohta jagasid Veteranid ja N.Y. EÜS. Võidukas meeskonnas Kalev II mängisid: Lindau, Luiker, Paju, Pallandi, Veski ja Vähi.

Kalev I koosseis: Heine, Ilves, Kako, Toomes, Tõnnis ja Vahtra.

Veteranid olid kohapeal moodustatud meeskond: Douglas Vainsaar (Austraalia), A. Luiker, H. Piirsalu ja P. Sõrra (Kanada), A. Laasi (Cleveland) ja K. Vellenurme (N.Y.).

New York EÜS koosnes: M. Abel, A. Elken, A. Ers, T. Kilm, V. Käärid, C. Skonberg ja M. Vellenurme.

NAISTE VÕRKPALL

Naiste võrkpalli korraldas ja viis läbi vahekohtunikuna Gita Veskimets Baltimorest. Osa võttis 3 naiskonda: Kanada, Cross-Lake ja USA. Mängiti Round-Robin, millest kaks parimat pääsesid finaali, millisteks osutusid: Kanada kes võitis mõlemaid, Cross-Lake võitis USA-d. Finaalmängus Kanada võitis Cross-Lake'i 2:0 (15:6 ja 15:13).

Cross-Lake naiskond koosnes: M. Golubjatnikow, H. Käärman, K. Männik, K. Piirand, L. Valge ja kaks Kanadast.

USA naiskond: S. Favorito, L. Kilm, K. Parma, L. Treumuth, L. Treumuth ja S. Vaher.

Rootsi eestlanna kiirjooksud

Malmös toimunud maavõistlusel Rootsi, Norra ja Kreeka kergejõustiklaste vahel oli silmapaistev edu 16-aastasel eestlannal Maria Fernströmil. 100 m jooksus jõudis ta finishisse teisena, ajaga 11,86 sekundit, võitis 200 m jooksu ajaga 24,14 ning osales Rootsi võidukas teatejooksu võistkonnas.

Maria talenti seletavad mõned pärivusega: tema ema, eestlanna Gunda Sorrman, oli omal ajal Rootsi meister viievõistluses, ja tema isa, B. G. Fernström, mitmekordne Rootsi meister lühimaajooksudes. Maria ise leiab, et tema pikad jalad on suureks eeliseks, miinuseks aga asjaolu, et ta treenib kõigest ainult kolm korda nädalas. Äsjane edu kindlasti inspireerib teda tõsisemaks andumuseks, eriti nüüd, kus Rootsi sprindikuninganna L. Haglund riputas naelkingad lõplikult varna — ja Maria võib pretendeerida tema troonile.

A. R./VES

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

Spordiuudiseid kodumaalt

Eesti meistrivõistlustel Elvas püstitasid laskurid kohe avapäeval kaks Eesti rekordit: Inna Rose laskis spordipüstolist 593 ja „Dünamo" meeskond (koosseisus V. Orav, R. Tahur, R. Kurus ja A. Altmäe) laskis õhupüstolist 2288 silma; viimases saavutas V. Orav individuaalselt esikoha 578 silmaga.

☆

ENSV Ülemnõukogu vabastas Indrek Herberti p. Toome Eesti haridus- ja kultuurikomisjoni esimehe kohustest seoses tema nimetamisega Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitjaks. Tema asemele määrati Alfred Voldemari p. Kütt, kes oli seni sama komisjoni esimehe asetäitja.

Muudatustega seoses otsustati vähendada Eesti NSV Ülemnõukogu haridus- ja kultuurikomisjoni arvulist koosseisu. Otsused hakkasid kehtima 8. juulist, kuid sellekohased seadlused tehti juba 14. märtsil.

Lisaks neile määramistele nimetati Arnold Karli p. Green Eesti NSV välisministriks.

☆

Stokholmis peetud rahvusvahelisel võistlusel oli hoos portugali jooksja F. Mamede, kes püstitas 10000 m jooksus ajaga 27.13,81 uue maailmarekordi. Senise tippmargi ületas ka teisele kohale jäänud kaasmaalane C. Lopez, kelle tulemus oli 27.14,48.

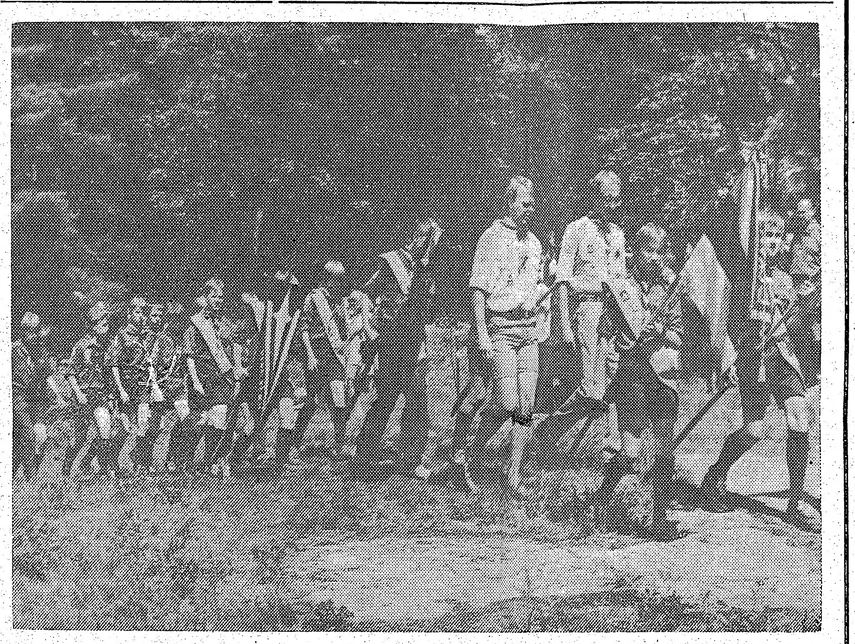

Noortemalev marssimas suvisel „Eesti Lipp" nimelises maailmalaagris.

Foto: Ervin Aleve

RAAMATUID

MÜÜGIL „VABA EESTLASE" TALITUSES

	Hind $	Saatekulu ¢
EESTI SKAUTLUS VIISKÜMMEND AASTAT	2.—	$1.—
ESTONIAN SCOUTING	3.—	.50
Fred Limberg — ISAMAA EEST	18.—	.70
EDUARD RÜGA graafik ja maalija	9.—	.70
A. Käbin — VAIM JA MULD	5.—	.70
Ivar Ivask — ELUKOGU	10.—	$1.—
Heino Jõe — LUGU KÄBIST, LUGU KÄNNUST	2.—	.50
Juhan Kangur — VAIM, VÕIM JA VABADUS	7.50	.50
Hanno Kompus — KUSTUTAMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE	11.—	$1.—
Anna Ahmatova—Marie Under — REEKVIEM	3.50	.50
Herbert Michelson — KODUMAALT VÕÕRSILE	10.—	.50
Herbert Michelson — SKAUTLIKUL TEEL	3.—	.50
Herbert Michelson — NOORSOOTÖÖ RADADEL	3.—	.50
Herbert Michelson — EESTI RADADELT	9.—	.50
Paul Laan — MÕTTELEND — pilte ja peegeldusi	5.—	.50
Aarand Roos — JUMALAGA, KARS JA ERZURUM	6.—	.50
Ants Vomm — VARJUD (luuletuskogu)	8.—	$1.—
Salme Ekbaum — AJATAR (luuletuskogu)	4.—	.50
Ants Vomm — MINU HING (luuletuskogu)	20.—	$1.—
Aarand Roos — JUUTIDE KUNINGAS TALLINNAS	6.—	.50
Johan Pitka — RAJUSÕLMED	8.80	.50
Urve Karuks — KODAKONDUR (luuletuskogu)	6.—	.50
Hannes Oja — KOPUTUSED ENESES (luuletuskogu)	1.50	.50
Hannes Oja — TUNNETE PURDEL (luuletuskogu)	2.75	.50
Andres Küng — MIS TOIMUS SOOMES?	14.—	.50
Einar Sanden — LOOJANGUL LAHKUMINE TALLINNAST	16.20	.50
V. Veedam — LURICH AMEERIKAS	8.—	.70
E. Uustalu — TAGURPIDI SÕUDES (Mälestusi 1914—1943)	18.—	$1.—
A. Roos — RÄNDAMAIE (luuletuskogu)	6.—	.70
Prof. Felix Oinas — KALEVIPOEG KÜTKES j.m. esseid	13.—	$1.—
E. Sanden „SUDA JA KIVID"	19.50	.70
I. Külvet — NÄITEMÄNGURAAMAT (5 näidendit)	15.—	.70
H. Rajamaa — MARIE UNDER INIMESENA	4.—	.50
Arvi Tinits — VÄLGUMÄRGI KASVANDIKUD	47.—	
Saatekulu Kanadasse $1.50, mujale $3.—		
Gisela McBride — TALES FROM ESTONIA	5.75	.50
V. Kimberg-Kotkas luuletuskogu PILVE ALL JA PILVE PIIRIL	7.—	.70
E. Uustalu — FOR FREEDOM ONLY	14.—	1.—
REHVITUD PURJEDEGA II	8.—	1.—
NAER ON TERVISEKS — kõdijutte	8.—	.70
Ilmar JAKS — NEPTUN	18.—	1.—
Ivar Ivask — VERANDARAAMAT luuletuskogu	7.—	.70
S. Ekbaum — luuletuskogu ÕHUMÄRGI ALL	10.—	$1.75
Ants Vomm RISTSÕNAD I	2.50	.70
Ants Vomm RISTSÕNAD II	2.25	.70
NAER ON TERVISEKS II	12.—	$1.—
M. Juhkam — USK ON MEID AIDANUD (Valimik vaimulikke sõnavõte kodumaale)	12.—	$1.50
Robert Raid — WENN DIE SOWJETS KOMMEN	19.—	$2.—
TAIMI PROOS — ELUKIIGEL (luuletused)	10.—	.50
E. Eerme — EESTI EKSLIIBRIS VÄLISMAAL IV	5.—	.70
H. Meret — TEREMI JUTUSTUS	25.—	$1.50

WALL STREET JA HITLER

10.

Siinkohal väärivad kirjeldust paar näidet sellest, kuidas pärast sõda püüti tähelepanu kõrvale juhtida Ameerika finantseerijailt (ja neilt Saksa finantseerijailt, kes olid ühinenud Ameerika suurfirmade operatsioonidega), kes olid Hitleri rahaliselt toetajate hulgas. Tavaliselt kogu vastutus selles on pandud ainuüksi Fritz Thyssen'i või ka Emil Kirdof'i õlgadele. Püüdlused teha ainult need kaks meest süüdlasteks Hitleri finantseerimises ulatusid ka Nürnbergi kohtusaali 1946. aastal, kus ainsam vastuseis neile püüdlustele tuli N. Liidu delegaadilt. Aga viimanegi ei esitanud mingeid tõendeid Wall Street'i osavõtust Hitleri toetamisest. Ta ei võinudki seda teha, sest N. Liit olenes ise nendesamade finantseerijate heast tahtest talle hädavajaliku Lääne tehnoloogia omandamisel.

Igal juhul, Nürnbergi kohtu ees võeti „küsimusi" esitamata ja faktidena vastu deklaratsioone, millised olid otseselt vastuolus tegelikkuses toimunud tõsiasjadele. Üheks näiteks, A.E.G. (German General Electric) peadirektor Buecher leiti olevat „puhas" sümpaatiaist Hitlerile, kuna ta omas avaldises deklareeris sõnasõnalt: „Siemens ja A.E.G. kompaniid olid I.G. Farben firma järel kõige tugevamad Saksamaa kontsernid — ja nad olid veendunud natsionaalsotsialismi vastased." Siinse raamatu 56-dal leheküljel on aga äratrükitud fotokoopia originaalsest dokumendist, milline tõendab A.E.G. (G.E.) fondile üleandmist panga kaudu Hitleri „Nationale Treuhand" kontosse, mida kasutati 1933. aasta valimistele ettevalmistamiseks.

Samuti ka I. G. Farben direktor von Schnitzler eitas, et too suurfirma oleks kunagi natsidele rahalisi toetusi teinud. Aga tegelikult oli I.G. Farben just kõige suurema toetussumma (500 000 riigimarka) Hitleri erikontosse ülekandjaks olnud! Sellelgi juhul, olemasolev dokumentaalne tõendmaterjal on ümberlükkamatu. Teame täpselt (ütleb autor), kes annetas Hitlerile, kui palju ja milliste kanalite kaudu. Suurimaiks annetajaiks aga olid just need firmad, millistel mingisugune ühendus Wall Street'i finantsilise eliidiga.

* * *

Ernst Sedgewick Hanfstaengl — ehk Putzi, nagu teda tavaliselt hüüti — oli Hjalmar Schacht'i kõrval teine hitlerismi südamikku kuulunud saksa-ameeriklane. Esmakordselt kohtas ta Hitlerit 1920-ndate aastate alul Berliinis olles ja temast sai innustunud Hitleri poolehoidja, kes mõnelgi korral andis natsidele finantsilist abi ja ükskord 1923. aastal ta olevat olnud isegi Hitleri elupäästjaks. Putzi oli omad üliõpilaspäevad veetnud Harvardis, kus ta sõpradeks olid olnud hilisemad kuulsused Walter Lippmann, bolshevik John Reed ja Franklin D. Roosevelt.

Lühidalt, Putzi oli Ameerika kodanik, kes kuulus Hitleri saatjaskonna tuumikusse varastest 1920-ndaist aastaist kuni hiliste 1930-ndate aastateni. Aga aastaks 1943 oli tal lõpuks siiski hitlerismist viland ja ta interneeriti lääneliitlaste pool. Kanadas Fort Henry vangilaagris viibimise ajal juhtus seda paika külastama üks Hearst'i aakirjanik USA-st. Putzi leidis võimaluse saata selle vahetalitusel abipalve oma sõbrale ja kaitsjale Rooseveldile, ühtlasi pakkudes sellele oma teeneid poliitilise ja psühholoogilise sõjapidamise alal, võitluses sakslaste vastu. President Roosevelt ei jätnud oma sõpra hätta, Putzi vabanes vangilaagrist ja ta pakkumine võeti vastu. Aga Rooseveldi sümpaatia ühele endisele natsile ei jäänud väljaspool teadmatuks ja republikaanid ähvardasid puhuda sellest vilet. Putzi pandi nüüd ruttu laevale ja saadeti Inglismaale, aga inglased pistsid ta siiski otsekohe uuesti vangilaagrisse — Rooseveldi sõber või mitte! — kuhu ta nüüd jäigi kuni sõja lõpuni.

Nagu poleks juba küllaltki üllatav, et Putzi elus on olnud eriline tähtsus niihästi Rooseveldil kui ka Heinrich Himmleril — nüüd leiame veel, et isegi natside ja SS võitluslauhude komponistiks oli olnud just seesama Hanfstaengl; kaasaarvatud too marsilaul, mille saatel pruunsärklaste kolonnid olid marssinud läbi Brandenburgi värava Hitleri võimuletuleku päeval. Nagu juba eelpool märgitud, Putzi aitas finantseerida natside ajalehte „Völkische Beobachter", aga ka Hitleri „Mein Kampf" publitseerimist. Sinnajuurde ta tegutses Hitleri peakorteris Harvardi haridusega büroojuhina, kelle erialaks välismaise pressi esindajatega suhtlemine. Kas ta ka tõesti päästis Hitleri elu kommunistide küüsist, see ei ole enam kindlaks tehtav.

On küsitud, kas Putzi võis olla USA liberaalse kliki (Establishment) agendiks. Tõenäoliselt mitte. Sest Putzi oli see, kes paljastas Briti salaluure kõrgeimaastmelise läbimurde Hitleri juhtimiskeskusse. Briti agent Baron William S. de Ropp oli sõjaelsel ajajärgul osanud end sisse töötada natside kõrgemaisse eshelonidesse, kuni Hitler oli võtnud ta omale nõuandjaks inglastega äsjaajamistes ... Tegelikult parun de Ropp oli topeltagent, kes mängis oma kõrget mängu mõlema poole vahel.

* * *

Riigipäevahoone (Reichstag) põlemine 27. veebruaril 1933. a. on jäänud ajalooliseks võtmepunktiks, millest Saksamaal ei olnud tagasipöördumist. Seda kommunistide süüks pandud juhtumit kasutas Hitler konstitutsioonipäraste kodanikuõiguste keelustamiseks ja totalitaarse korra maksmapanekuks; ja see oli ka suunamäärajaks Teise maailmasõja saabumisel. On samahästi kui kindel, et hoone põlemasüütamine toimus natside eneste poolt. Pärast sõda Fritz Thyssen on nimetanud tolleaegset natside versiooni sellest valeks ja Hjalmar Schacht ütles, et sündmuse plaanitsejaiks ja läbiviijaiks olid Goebbels ja Göring. On selgunud, et ööseks lukustatud ja valveall seisnud riigipäevahoonesse sissepääsuks kasutasid süütajad maa-alust tunnelit, milline ühendas seda ehitust Riigipäeva Paleega. Viimane aga oli selle presidendi Göring'u ja ta rohke kaaskonna kasutada, kellede hulka kuulus ka Putzi Hanfstaengl. Putzi käes oli palees toimunud operatsioonide juhtimine. Tegeliku tulesüütajana on antud SA juht Karl Ernst, kes hiljem mõrvati ta kaasnatside poolt.

* * *

Nürnbergi kohtuprotsesside ajal Hjalmar Schacht ehmatas kohtunikke oma deklaratsiooniga, et Hitleri uus majanduskord olevat olnud samane Rooseveldi New Deal-programmiga. Neile oli säärane hinnang arusaadavalt vastuvõtmatu, aga tegelikult olid need kaks programmi tõesti päris sarnased ja sakslastele ei jäänud see sarnasus märkamatuks.

Rooseveldi New Deal ei olnud mingi klassikalisele liberalismile põhinev „uus majandussüsteem", vaid selle sünnitajaks oli korporatsiooni-sotsialism. Wall Street'i suurkapitalistid tegid suuri pingutusi säärase riigikorra ellukutsumiseks, mille läbi nemad võiksid täielikult kontrollida tööstust ja likvideerida olematuks igasuguse võistluse — ja see põhimõte oligi Rooseveldi programmi tuumaks. (Ka Rooseveldi aadressiks New Yorgis oli varemaist kirjutistest tuntud 120 Broadway — samuti nagu teda toetanud G.E. president Gerard Swope'l. „Swope Plaanist" saigi Rooseveldi New Deal.)

Järgneb

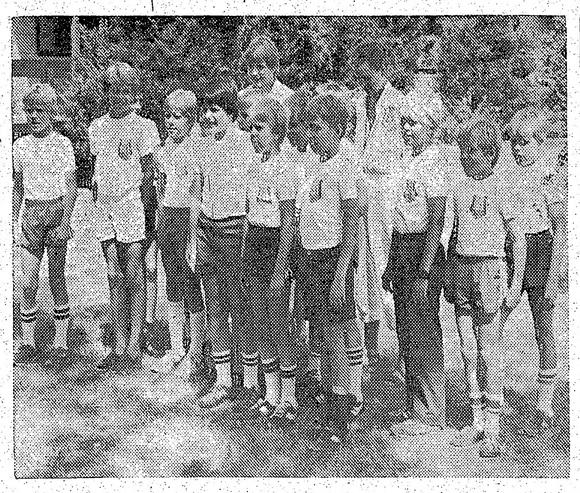

Jõekääru Laste Suvekodu tegevusest: väiksed poisid laulavad „Vaprad vaimud". Foto: J. Säägi

Suvepäevad asendavad leeri

N. Liidu ühiskonnas toimub pidev võitlus kodanlike ja kiriklike „igandite" vastu. Juba kommunistliku võimu esimesil aastail hakati otsima teid kuidas asendada kiriku elus nii populaarset ja rahva usulistesse traditsioonidesse juurdunud leeri. Nüüd on sellele antud laialaialuslikema suvepäevade vorm, mille lõpul kuulutatakse noored täisealisteks. Pikemalt tänavusist suvepäevadest kirjutatakse kodumaal ilmunud „Rahva Hääles".

Nagu 1920-ndate aastate ilmalik leergi, sündisid ka tänased noorte suvepäevad võitluses religioossete ilmingute vastu — usklike arv ja religiooni mõju väheneb meil pidevalt, kuid noorte kindla ateistliku maailmavaate kujundamine on seni ikka veel aktuaalne. Mõnikord aga juhtub, et tõsist materialistlikku maailmavaadet, kindlat ateistlikku positsiooni kujundavad teemad jäävad suvepäevadel tagaplaanile. Kodumaa suvepäevade kordamineku on pidulikul lõpuüritusel eriline osa. Paides, Võrus, Rakveres ja mujal korraldati rongkäik läbi linna ja suvepäevalised andsid pidulikku tõotuse. Suvepäevade lõpetamine olevat rituaalne, sellega need asendavad religioossset leeri.

Kuid olevat vaja tõsisemalt suhtuda suvepäevaliste komplekteerimisse, kuna mõned harrastavat järgmistel suvedel uuesti tulla „täiskasvanu õigusi saama".

Olevat tore, et enamik 18-aastaseid suvepäevadest osavõtjaid tuleb vahetult keskkooli lõpetamisel,

kuid sageli ühtede ja nendesamade koolide noored jäävat noorte suvepäevadest eemale. Seda asja olevat vaja uurida.

Suvepäevade tekkimisest on loodud nõukogude korra kohaselt müüt. Räägitakse, et suvekuude kõige valgemal ajal, juunikuu lõpus ja juuli alguses, korraldatakse noorte täisikka jõudmise puhul traditsioonilisi suvepäevi. Selle noorsootavandi juured ulatuvat kodanluse võimutsemise aegadesse. 1920-ndate aastate esimesel poolel oli hakatud põrandaall tegutsevate Kommunistliku Partei ja komsomoliorganisatsiooni suunamisel korraldama ilmalikke leere, kus noored kuulasid ateistlikke loenguid, laulsid revolutsioonilisi laule, loeti luuletusi, võisteldi spordis. Lõpuks anti osavõtjaile pidulikult kätte tunnistused ilmaliku leeri läbitegemise kohta.

Sotsialistlikku elulaadi kajastava **ja kiriku mõju vastu suunatud traditsiooni elustasid Paide rajooni Väätsa piirkonna noored uuesti 1957. aastal,**

mis kiideti heaks ELKNÜ (Komsomoli) kongressi poolt. Järgmisel aastal leidsid noorte suvepäevad aset juba 27 rajoonis 2260 osavõtjaga. Täisikka jõudmise tähistamine leidis iga aastaga enam poolehoidu.

Suvepäevade programm olevat sisutihe. Oma kogemusi jagavad partei- ja tööveteranid, Suurest Isamaasõjast osavõtnud. Selle kõrval olevat neis ka meelelahutuslik ja tunnetuslik külg, kus arvestatakse noorte romantikahuvi ja ilumeelt. Küllap sellepärast mõned kipuvadki suvepäevadele tagasi.

Preester meelitati Eestist Rumeenia vanglasse

STOKHOLM — Rumeenia apostliku õigeusu preester Malmös ja Kopenhaagenis Mihai Radu kutsuti Rumeenia võimude poolt maikuus tagasi kodumaale ettekäändel: „Teie ema on haige." Bukaresti lennuväljal võeti Radult pass ja teda ei ole senini lubatud tulla tagasi Rootsi, vaid hoitakse vangis teadmata kohas.

Eestlastest Mitmekultuuri Ajaloo Seltsi väljaandes

Toronto juubeli puhuks on Ontario Multikultuuri Ajaloo Selts (The Multicultural History Society of Ontario) oma bülletääni „Polyphony" paisutanud 254 leheküljeliseks ja selle alapealkirjastanud „Toronto's People". Avaldatud 67 artikli hulgas on ka „The Estonian Presence in Toronto" (lk. 110—112), autoriks Endel Aruja.

Artiklis kirjutatakse eestlaste paiknemisest Kanadas, Eesti Majast Torontos ja mis seal aset leiab, Tartu College'ist ja Tartu Instituudist, Eesti Kodust ja Ehatarest ning Jõekäärust, Seedriorust ja Kotkajärvest. Ka Ülemaailmsed Eesti Päevad leiavad mainimist.

Toimetuse poolt on lisatud kaks pilti. Üks, allkirjaga „Toronto Eesti Naisseltsi korraldatud loeng täienduskeskkooli õpilastele" aastast 1973. Lektor on dr. Priit Paas ja õpetaja Edgar Marten. Teisel pildil on „Kalev-Estienne võimlejad" aastast 1975 — kaks tütarlast ülesvisatud pallidega, tagaplaanil vana raekoja kellatorn.

Kahjuks on kirjutise alguses toimetajal juhtunud äpardus: kahe lause kokkutõmbamise tulemus jätab mulje nagu oleks kõik 80,000 eesti põlenikku Kanadasse tulnud.

Üksiknumbrit „Polyphony: Toronto's People, Vol. 6, no. 1" on saadaval, hinnaga Can $8.50, aadressil: MHSO, 43 Queen's Park Crescent East, Toronto, Ont. M5S 2C3.

VABA EESTLANE

TOIMETUS JA TALITUS

avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni

Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832

KUULUTAMINE VABA EESTLASES

on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

üks toll ühel veerul:
kuulutuste küljel $4.75
tekstis ..... $5.—
esiküljel $5.50

Kuulutusi võetakse vastu:

nädala esimesse ajalehte kuni emasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

tel. 444-4832
Väljaspool tööaega:

Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

Baltikum USA ajaloolaste ajakirjas

Positiivne arvustus Misiunas-Taagepera raamatule

Ameerika ajaloolaste keskne ajakiri „The American Historical Review" avaldas positiivse arvustuse Misiunas-Taagepera raamatu kohta „The Baltic States: Years of Dependence 1940—1980." Arvustajaks on Leedu ajaloos spetsialiseeruv Alfred E. Senn, kes kokkuvõttes arvab, et see raamat „üsna tõenäoliselt kujuneb standard-referentsteoseks ja -ülevaateks antud teemal." Ta ainus kriitika on, et „piinlik püüd tasakaalu ja täielikkuse poole annab teosele entsüklopeedilise stiili, mis lükkb-tõukab lugejat sinna- tänna."

Senn nendib, et autorid ise kahetsevad oma võimetust lugeda lätikeelset ainestikku, leiab aga, et sellegi poolest olid nad oma eelkäijaist paremini ette valmistatud, kuna nad kahe peale kokku valdavad eesti, leedu, saksa, prantsuse ja vene keelt. (Loetelule võiks tegelikult veel lisada soome, rootsi, taani ja poola keele, milliseid kõiki ka aegajalt vaja läks.)

„American Historical Review" ulatub ameerika ajaloolaste valdava enamuse lauale.

Seetõttu on ajalooliste teoste levikule ja edaspidisele mõjule olulise tähtsusega, kas ja kuidas raamatut selles ajakirjas arvustatakse. Kriitika teaduslikes ajakirjades on sageli õige armuheitmatu ja puhast kiitust esineb harva. Kõige parem on muidugi hea arvustus (nagu Misiunas-Taagepera puhul), ent isegi valdavalt negatiivne hinnang on parem kui arvustuse täielik puudumine, sest ka halb arvustus teeb raamatu olemasolu eriteadlastele teatavaks. Kui aga midagi ei ilmu, tähendab see, et teost pole üldse märgatud, või on leitud, et see on sõna otseses mõttes allpool arvustust.

Eestit ulatuslikult käsitlevaist teostest on „American Historical Review" viimase viie aasta jooksul arvustanud vist ainult viit. Peale Misiunas-Taagepera raamatu on need: E. C. Thaden ja teised, „Russification in the Baltic Provinces and Finland 1855—1914," kus professor Toivo Raun kirjutas eestlaste osa; S. Myllyniemi, „Die baltische Krise 1938—1941"; S. Zetterberg, „Suomi ja Viro 1917—1919" ning V. S. Vardys ja R. J. Misiunas, „The Baltic Staes in Peace and War," kus professor Olavi Arensil on artikkel Eesti Maapäevast a. 1917 ja mitmed artiklid puudutavad kõiki Balti riike.

Paistab, et üksnes eesti ajalugu hõlmavaid uurimusi ei ole ulatunud ameerika ajaloolaste üld-ajakirja veergudele viimase viie aasta jooksul.

Muude balti rahvaste ajaloost on arvustamist leidnud raamatud: Dunsdorfsilt läti Piibli kohta, Sennilt leedu ärkamisaja kohta ja Pistohlkorsilt baltisakslaste kohta.

Uus „Hiiu"

Tavakohaselt ilmus jaanipäevaks uus „Hiiu" number, seekord pühendatud ESTO-84-le, Sini-must-valge lipu 100-aastasele juubelile ja Toronto linna 150-aastasele juubelile; viimast sümboliseeribki Eesti lipp lehvimas Torontos raekoja ees.

Uues numbris on avaldatud „Hiidlastest Göteborgis: 21. „Soela-pidu" Göteborgis", „Hiidlastest Stokholmis: Kivine ja kadakane Hiiumaa rand", Hiidlastest Torontos: Tujuküllane mardipidu", hiidlaste „Luule ruumis" on Asta Willmanni luuletused „Käina ristsed", ja „Suviõhtu Hiiumaal", A. R. „Kui sõitis Suuremõisa krahv", Piilu „Isade Hiiurand", „Läänemere lained" originaaltekst, Lilla „Pooled asjad" ja Hiiu-Heino sõnasõit „Saare Sass ja Sõruotsa Sofi". Ajalukku tagasi viib Tiia Pauska „Pilguheit minevikku, Kärdla algus ja algpäevad," Annemarie von Knorringu „Parun Ernst Ungern-Sternberg ja Kärdla kalevivabrik", Ilmar Arensi „Leigri legenditest", kes oli Hiiumaa vägilane Leiger, kas pillimees, rahvatohter, poolteramees või koguni kalur „leekarel", läbi Pajumäe Eedi nähtud „Kuidas see kõik algas ehk maakondlikud kogud ja killamängud", lugejate kirju, lühiteateid siit ja sealt, mälestades Ludvig Wahtrast värsis ja proosas. Nende tekstilisandina või iseseisvalt fotosid ja kaanel Paul Tammeveski laul Elmar Vrageri sõnadele „Hiiumaa".

Algab rahvaõivaste valmistamise kursus

Eelmiste aastate eeskujul toimub ka sel talvel Northern Secondary School'is, 851 Mt. Pleasant Rd. eesti rahvaõivaste valmistamise kursus. Kursusele registreerimine toimub 17. ja 18. septembril kell 6.00—9.00. Esimene töötund on kolmapäeval, 3. okt. kell 7.30—9.20, kus on samuti võimalik end registreerida. Kursust juhatab Endla Komi.

Loodame, et Eesti-84 on äratanud suurema huvi ka noortes meie rahvaõivaste ja nende valmistamise vastu. On oluline, et nende valmistamisel rahvaõivas säilitaks oma omapära ja iseloomu. Argem esinegem puudulikus riietuses! Vanasõna ütleb: „Eesti naine ei läinud põlleta üle põranda ega tanuta üle tänava!" See peaks olema juhtlauseks ka meile!

Esto-84 ajal peetud Neljandal Ülemaailmsel Eesti Naiskongressil rõhutati eriti vajadust järelkasvu järele, kes peaks valvel olema, et ükski kultuuripärandi ala või tehnika ei kaoks unustusse. Kahetsusega nenditi, et praegu kodumaal moonutatakse rahvaõivaid artellides efekti huvides ja Eesti annab tunda ka õige materjali puudus.

Rahvaõivaste valmistamise kursus annab võimaluse ka nooremal põlvkonnal omandada meie esiemade tarkust nii tikkimise, pilutamise, vöökudumise ja õmblemise alal. Niisiis käed külge, et võiksime kanda oma esivanemate pärandit, eesti rahvaõivast, õigesti ja väärikalt!

E. K.

KUI TE EI PEA MEELES, SIIS VÕIB-OLLA TE EI SAA SEDA IIALGI UNUSTADA.

On mõned väga olulised põhjused peatumiseks paigalseisva koolibussi puhul. Juhul, kui te ei peatu, on karistus, millega kaotate 6 punkti, rahatrahv kuni $1.000 ja isegi vanglakaristus.

Käesoleval aastal on jällegi midagi uut, mida peate pidama silmal. Kroomkolloseid busse võib kasutada alla 18-aastastele ig[illegible]ugustele sündmustele sõitmis[illegible]s ja tagasisõitudeks -päeval ja öösel. Juhid vilgutavad punaste tuledega ja [illegible]topp-märgiga, millel käsi, [illegible]ui võitjad lähevad bussile või väljuvad bussist.

Aga kõige tähtsam põhjus on siiski lihtsalt järgmine:

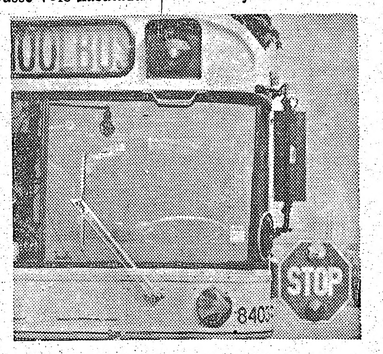

teie viga võib maksta lapse elu. Ja sellist viga ei saa iial unustada.

Pidage meeles, **autojuhid mõlemas suunas peavad peatuma,** kui koolibussi punased tuled vilguvad ja stoppmärk käega on välja sirutatud. Autojuhid bussi järel sõites peavad peatuma vähemalt 20 meetrit bussi taga (umbes 6 auto pikkust).

Olge eriti ettevaatlik alati. Pidage silmas vilkuvaid koolibussi tulesid ja käega stoppmärki. Palume, ärge riskeerige lapse eluga.

KAS TE SAATE ENDALE LUBADA UNUSTAMIST?

Ministry of Transportation and Communications

Ontario

James Snow, Minister
William Davis, Premier

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 18. septembril 1984 — Tuesday, September 18, 1984

Kalju Tori 60-ne aastane

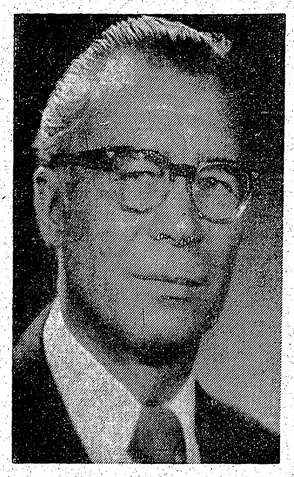

17. septembril pühitses Torontos oma 60. sünnipäeva Kalju Tori, üks meie tuntumaid eesti pagulusühiskonna ja kannatava okupeeritud kodumaa vabadusvõitlejaid.

Juubilar sündis Kõrkküla, Virumaal kaluri pojana. Kooliteed alustas Purtses ja jätkas Tallinnas. II Maailmasõda katkestas koolitöö ja noor 17-ne aastane koolipoiss siirdus sõjateele idarindele Eesti vabaduse ja Eesti au kaitsele. Ta oli pidevalt eesrinde võitleja ja sai lahingus haavata.

Saksamaa kapitulatsiooni ajal viibis sõjaväehaiglas ravil, kus aga paranemisel 1945. a. sügisel just oma sünnipäeval haiglast väljakirjutati ja saadeti sõjavangilaagrisse. Sõjavangist vabanemisel teenis hiljem ameeriklaste juures Eesti Vahikompaniis, kust läks Inglismaale nagu tegid seda paljud kaasmaalased. Kaluri pojast sai nüüd söekaevur.

Inglismaal abiellus Lydia Rebasega, kes on tuntud oma luuleande poolest. Noorpaarile oli selge, et elus edasi jõuda, tuleb emikreeruda üle ookeani ja nad saabusid Kanadasse 1955. a. Kalju jätkas oma pooleli jäänud õpinguid ja lõpetas Ryerson Polytechnical Iinstitute'i Business Administratsiooni alal, hiljem Toronto Ülikooli juures Industrial Management and Administratsion alal. Juubilar immatrikuleeris 1980 a. Northland Open University'sse ja tugeva tahtejõuga lõpetas nelja-aastase kursuse kahe aastaga, saavutades Bachelor of Management kraadi 1982. aastal.

Juubilar töötas aastaid oma õpitud erialal Dunham-Buch ettevõttes produktsiooni juhatajana ja praegu töötab Industrial Accident Prevention Association'is konsultandina.

Kutsealalise töö kõrval on Kalju Tori energiliselt tegutsenud seltskondlikul alal ja peamiselt eesti rahva õiguste kaitsmisel vabana elada omal kodumaal. Tema sõnavõtud koosolekutel või aktustel kõnelejana on alati olnud selgesõnalised ja samal ajal hoiatavad meie okupantide ja nende kaasajooksikute suhtes.

K. Tori kuulub juba aastaid endise rindevõitlejana Toronto Eesti Võitlejate Ühingusse ja on olnud aastaid juhatuse liige ja kaks aastat esimees. Nende teenete eest vääristati juubilari T.E.V. Ühingu kuld rinnamängiga. Juba üksteist aastat on möödunud sellest kui juubilar valiti Kanada E.V.Ü. Liidu esimeheks ja tema on seda vastutusrikast ametikohta suurepäraselt täitnud. Tänuks selle isamaaliku tegevuse eest annetati juubilarile 1978 a. Ülemaailmse Eesti Vabadusvõitlejate Keskuse Teeneterist.

Juubilar oli aastaid valitud EKN-i liige ja mõned aastat juhatuses. Ta oli aastaid Balti Liidu eestipoolne abiesimees. On Kolmainu koguduse juhatuses ja akadeemiliselt kuulub Korporatsioon Ugala vilistlaskokku.

Oli aktiivne ESTO-84 Sõjameeste toimkonna esimees, kõik üritused olid hästi ettevalmistatud ja toimusid ajaliselt täpselt ja osavõtjaid oli rohkem kui oodata võis. Eriti jäi kõigile meelde hea programmiga „Sõduriõhtu" Sheraton hotellis 1700 osavõtjaga.

Paljud sõbrad, kaasvõitlejad ja akadeemilised vennad ulatavad oma käe ja soovivad Sulle, Kalju, veel palju hindu ja tahet sirgjooneliselt edasi rühkida ja meie rahvuslikku võitlust jätkata.

Armas Kalju, Sinu iseloomustamiseks ei ole paremat ega õiglasemat väljendust, kui Sinu akadeemilise organisatsiooni juhtkiri: „Isamaa, sõprus, ausus!". Sina oled isamaa eest rindel võidelnud ja võitled sõna ja sulega edasi. Sinu sõprust otsitakse ja Sinu ausus ja otsekohesus kaasmaalaste ja kaasvõitlejate vastu on silmapaistev.

V. Raiend.

Kotkajärve maailmalaagris tähistati Eesti lipu 100 a. juubelit. Pildil haarav lippude defilee, mis täitis avara väljaku.

Foto: E. Aleve

Kalevi lipkond alustab sügishooaega

Kalevi lipkonna hundude koondused algavad 22. septembril kell 9.30 Eesti Majas. Juht nskm. Mati Lukas tel. 283-1531. Viru rühma koondused algavad samuti 22. septembril kell 9.30 Eesti Majas nskm. Arnold Tralla juhtimisel tel. 626-3227. Vambola rühma poisid helistage nskm Endel Mell'ile koha ja täpse aja kohta. Tel. 493-1804.

Üksuste juhtidel on valmis huvitavad kavad uueks tegevusaastaks. On tähtis, et kõik poisid oleks kohal esimesel koondusel ja täpsel kellaajal.

Kalevi lipkonna juhatus

Lembitu Malev alustab skaudiaastat

Skautüksus Lembitu Malev uue tegevusaasta avakoondus toimub laupäeval, 22. septembril algusega kell 11 homm. Peetri kiriku ruumides. Avakoondusel toimub uute poiste registreerimine ja üleminek järgmise vanuseastme üksustesse. Eeskujulik skaudivorm. Vanemad on teretulnud!

Gaid- ja skautjuhtide aastakoosolekud

toimuvad Kotkajärvel laupäeval, 29. ja pühapäeval, 30. septembril 1984, millest palutakse osavõtta kõiki gaid- ja skautjuhte. Käesolev teade on mõeldud kutsena. Registreerimine laupäeva hommikul kell 9.00. Koosolekute algus kell 10.00.

EGMK ja ESMK

wintario

13. septembril toimunud Wintario loterii loosimisel langes $200.000 peavõit pilteile nr. D490626, $100.000 võitsid piletid EO32264, E964101, D627901, $10.000 — 080313, 566566, $1000 — 87855, $100 — 1430, $50 segijärjekorras numbrid 893467, $10 — 443 ja tasuta piletiraamatu — 88. Nädala müstilise preemiavõidu $10.000 võitsid piletid nr. 855455.

Nõukogude „apteegi-hinnad"

Ajalehed ja ajakirjad mitmekordselt kallimad

Nõukogude propaganda kiitleb, et nende kultuur on avatud kogu rahvale. Praegu on perioodiliste trükktoodete ja raamatute hinnad Nõukogude Liidus nii kõrged, et kirjalikud kultuuriallikad on avatud ainult kõrgepalgalistele. Kõrgeid hindu põhjustab ühelt poolt trükipaberi puudus. Teiselt poolt teenib hindade kruvimine venestamise sihti. Kui eestikeelse kirjasõna tarbimine väheneb, siis on võimud õigustatud tiraazhe piirama ja nende väljaandmist koguni lõpetama.

Ajalehtede ja ajakirjade tellimised Nõukogude Liidus tulevad uuendada eelmise aasta kolmandal veerandil. Tellimistega hilinemine tähendab nendest ilma jäämist üheks aastaks. Selleks ajaks ilmuvad ka hinnakirjad ja välismaale tellimiseks lubatud trükiste nimestik. Uued hinnad tänavuses listis on üsna soolased ega kannata võrdlust läänes ilmuvate ajalehtede ja ajakirjadega.

Ajalehtedest on lubatud välismaale tellida kahte iga päev ilmuvat venekeelset: „Molodei Estonii" ja „Sovetskaja Estonia".

Eestikeelsetest on lubatud tellida iga päev ilmuvat „Noorte Häält" ja „Rahva Häält", 150 numbrit ilmuvat „Spordilehte", 100 nr-it ilmuvat „Sädet" ja nädalalehti „Sirp ja Vasar", „Kodumaa" ja „Nõukogude Õpetaja". Päevalehtede tellimine välismaale maksab $40.—, „Sirp ja Vasara" hinnaks on $30.—.

Akadeemilised ajakirjad Eestis on ainult venekeelsed ja nende eestikeelsed nimetused tellimisbrošüüris on imelikus transkriptsioonis: „Biologia", „Geologia", „Obsestvennõje nauki", „Fizika/Matematika" ja „Himia" (Keemia).

Ka eesti eriajakirjade hulgas on rida venekeelseid: „Kommunist Estonii", „Vene keel eesti koolidele", moeajakiri „Siluett" (mille eestikeelset versiooni välismaale tellida ei saa) ja „Tallin".

Eestikeelsetest ajakirjadest on lubatud „Kehakultuur", „Kultuur ja Elu", „Keel ja Kirjandus", „Looming", „Loomingu Raamatukogu", „Noorus", „Nõukogude Kool", „Nõukogude Naine", „Nõukogude Eesti Tervishoid", noorteajakirjad „Pioneer" ja „Täheke", „Raadioleht", „Sotsialistlik põllumajandus", „Teater/Muusika/Kino", „Televisiooon", „Tehnika ja Tootmine", „Horisont", „Eesti Kommunist" ja „Eesti Loodus".

Suurem osa ajakirju tuleb 12 numbrit aastas, „Loomingu Raamatukogu", raadio- ja tv-kavad ilmuvad igal nädalal, spordi- ja põllundus-ajakirjad kaks korda kuus.

Ajakirjade hinnad rublades on küllaltki kõrged, kui neid võrrelda inimeste tulude ja elukallidusega. Põllundus- ja teatriajakirjad maksavad aastas 25 rubla, „Eesti Looduse" eest tuleb maksta Rbl. 18.—. Välismaale perioodikat tellides on rubla kursiks $1.85, nii et näiteks „Eesti Looduse" eest tuleb maksta $33.—. Viimasena mainitu on üks meeldivamaid Nõukogude Eestis ilmuvaid ajakirju, kus poliitilist rämpsu on minimaalselt.

Kui aga võrrelda seda ajakirja samasihilise „National Geographic Magazine'ga", mis ilmub ühendriikides 12 nr. aastas ja maksab Kanada tellijale ca $25.—, siis on „Eesti Loodusel" tõeline „rööpli-hind".

Paberipuudus, trükikulude tõus, inflatsioon ja muud, mida iganes tuua nõukogude perioodika „apteegi-hindade" vabanduseks, need kõik ei suuda varjata asja poliitilist eesmärki: eestlasi kultuuriliselt surnuks näljutada ja tüürida tasapisi ja märkamatult vene keelt kõneleva ühtse nõukogude rahva poole.

Vaba päev pensionäridele Metro loomaaias

Eeloleval neljapäeval, 20. septembril on Metro Toronto Zoo (loomaaia) poolt külla kutsutud kõik pensionärid. Sel päeval pakutakse kõike tasuta loomaaia külastajaile alates sissepääsuga, vabade külmade või kuumade jookidega McDonalds restoranis, samuti bussiühendus Scarborough Town Centre'ist (Simpsoni äri vastu asuvalt State Farm Insurance Building eest), kusjuures on antud võimalus teatud loomade toitmiseks ja puudutamiseks.

Vancouveri Eesti Täienduskooli lõpetajad 1984. aasta kevadel. Seisavad vasakult paremale: kooli juhataja Krista Tanner, õpilased Tina Lepik, Matteus Vaga, Alan Kuusk, Hans Selde ja õpetaja Toomas Vaga.

Riin Rivanool

KÄRBSEPABER

Kui üks sõnakuulmatu kärbes ühel õhtupoolikul Maakodus Aadamat väga tüütama kippus ja end ei kärbsepiitsaga ega peoga püüdmisel kätte ei andnud, sõnas tülitatu pahaselt:

„Kärbsepaberi peaks ülesriputama!"

Mina, kui korralik naisolevus ja alandlik abikaasa, tõttasin järgmisel hommikul kohe oma isanda käsku täitma.

Ei olnud kärbsepaberit saada ei esimeses ega teises poes. Ei olnud kolmandaski ja küsimise peale vastas müüja nipsakalt: „See ju nii vanamoeline ja ajast-arust läinud asi, peab küll saja aastane olema, kes seda veel mäletab!" Teate, sinna poodi ma edaspidi enam kunagi ei lähe, kuigi seal neid kärbsepabereid alles eelmisel suvelgi veel oli ja ehk juhtub tulema edaspidigi.

Kui sama asja veel neljandaski poes üsna alandlikult sosinal küsida tihkasin, kiitis lahke poesell kohe kärmesti, et miks ei ole, muidugi on kui maadam sellist asja soovib ja viis ostja kohe õige riiuli juurde. Kärbsepabereid kohe virnas ja sell kiitis:

„Ei, ühekaupa me neid küll ei müü, näete, kuus tükki on kokku pakitud ja sedasi tuleb neid siis ka osta."

Muidugi võtsin siis terve paki, riputasin ühe kärbsepiüüdja kodus üles ja — teate mis — see üks ja see tüütaja läks kohe liimile.

Te muidugi teate, mis kärbsepaber on? Igaks juhuks ma seletan: selline pikk, healõhnalise liimiga paber riputatakse laest alla, kärbestele see meeldib, lendavad sinna külge ja jäävadki.

No jah, nõndasi siis see ainuke läks meilgi liimile ja juurde sinna neid enam ei tulnud.

„Kenakesti kallis asi, ühe kärbse kinnipüüdmine maksab $1.49 . . ." targutas keegi perekonnalikmeist ja kõigile oli veelkordselt jällegi selge, et vanaema ei ole mitte just hea ökonoom. Ja lisati:

„Ma ise oleksin selle sulle kinni püüdnud poole hinna eest!"

Kole asi, mine või kärbseid otsima, et hinda tulusamaks saada. Loomalauta omal ega ligidalgi pole, muidu ehk saaks sealtki. Naabrimees on rikas farmer, tal 120 looma-lehma laudas, aga ei saaks kärbseid sealtki, putukate vastu puha pritsitud ja kõigest kõrvalisest puhtaks tehtud. . . . . .

Teate, vanasti oli lehmal saba, mis oli vajalik vehkimiseks ja kärbeste peletamiseks, nüüd seisavad naabrimehe lehmad väärikalt reas, jõllitavad sind suurte silmadega intelligentsel ilmel ja koguni väikese muigega, aga kärbseid nemad kõrvaliigutamise, jala tõstmise ega saba vehkimisega hirmutada ei tarvitse üldsegi mitte. Vanasti oli minu vanaemal kaks lehma, Mustik ja Punnik, liipsja istus pisipingil lehma all ja kurjustas:

„Mustik, kõtt, mis sa sõgeloom vehid ja loobid sabaga sõnnikut piima sisse!" Aga need ajad on möödas ja kärbsed on kadunud ka.

Nüüd on siis olukord selline. et kas keegi sooviks saada kärbsepabereid — meil on neid viis tükki täiesti avamata ja äraanda? Või on ehk keegi nõus annetama mõningaid kärbseid, et meie oma püüdmishinda alla viia.

Nõndasi läks siis mitmeid päevi mööda ja mu pooleteisedollarine kärbes istus ikka veel üksinda kärbsepaberi küljes kinni, kuni meie noorte ärasõidupäeval lõpuks Aadu — see terane — kuulutada võttis:

„Ära muretse, vanaema, asjad on nüüd juba nii kaugele arenenud, et iga kärbse kättesaamine on sul hinnas alla läinud 25 sendi peale."

Oli jah! Lugesin kärbsed üle ja rehkendasin. Kui te selle tehingu arvestamiseks koostamiseks koostatud võrrandit saada soovite, siis küsige. Ma saadan.

Järgmisel nädalalõpul linnast Maakodusse saabumisel juhtus see, mida juba lapsest peast peale kärbsepaberi asjanduses kõige enam kardetud sai.

Juhtus, jah juhtus nii, et kui veidi agaramalt laua kohal tolmulapiga keerutasin, lõi see kärbsepaberile pihta ja kogu see liimine lint langes mulle ristiüle pea.

Et seda hirmsat asjandust juuste seest lahti saada, see on nii kohutav, et võib veel nüüdki ja tagantjärele luupainajalikke unenägusid esile kutsuda.

Kogu selle olukorra lõpptulemus oli nii: kui kõik kemikaalid nagu petrooleum, bensiin, piiritus, tärpentiin, atsetoon ja muud said äraproovitud ilma lõplike tulemusteta, siis selle viimase troppis sasipuntra lõikas juuksur välja ja sõnas:

„Teeme sulle, maadam, nüüd hoopis uue ja moodsa soengu, kuus üks tutt on pikem kui teine ja uued lokid sinna otsa veel ka!"

Seda salajast asja, et kui palju see uus ilusakstegemine maksma läks, ei hakka ma mitte ajalehe veergudel avalikuks tegema juba kõigi nende härrasmeeste pärast, kes muidu niikuinii ei teaks, kui palju nende oma naiste, abikaasade ja armsamate ilu maksma läheb.

Aga kes seda siiski teada tahab, siis neile võin ma seda ainult kõrva sisse sosistada küll.

Sündmuste kalender

- **Kolmapäeval, 19. sept. kell 7.30 õhtul Eesti Majas, klassiruum 10 „Kaleva" kondomiinium-korterima- ja koosolek ostuhuvilistele.**
- **Neljapäeval, 20. sept. kell 2 p.l. Eesti Maja suures saalis Eesti Pensionäride Klubi sügishooaja 1. koosviibimine.**
- **30. septembrini on avatud „Hardy Krug-Bunni fotokunsti müügi-näitus „Lemos" galeriis (461 King St. E.).**

EESTI KODUS

värskelt remonteeritud

2. MAGAMISTOAGA KORTER

alumisel korral, uks terassile. Autoparkimine garaazhis. Küsitav hind $69.000.—. Helistada pärast kelle 6 õ., tel. 444-0186

2 TÜTARLAST

otsivad kolmandat, kes jagaks nendega Cabbagetown'is maja. Igal oma magamistuba. Tel. 922-0468 pärast kella 6 õ. Küsida Anne või Ieva.